

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på <http://books.google.com>

can 7623.21
A

Harvard College Library

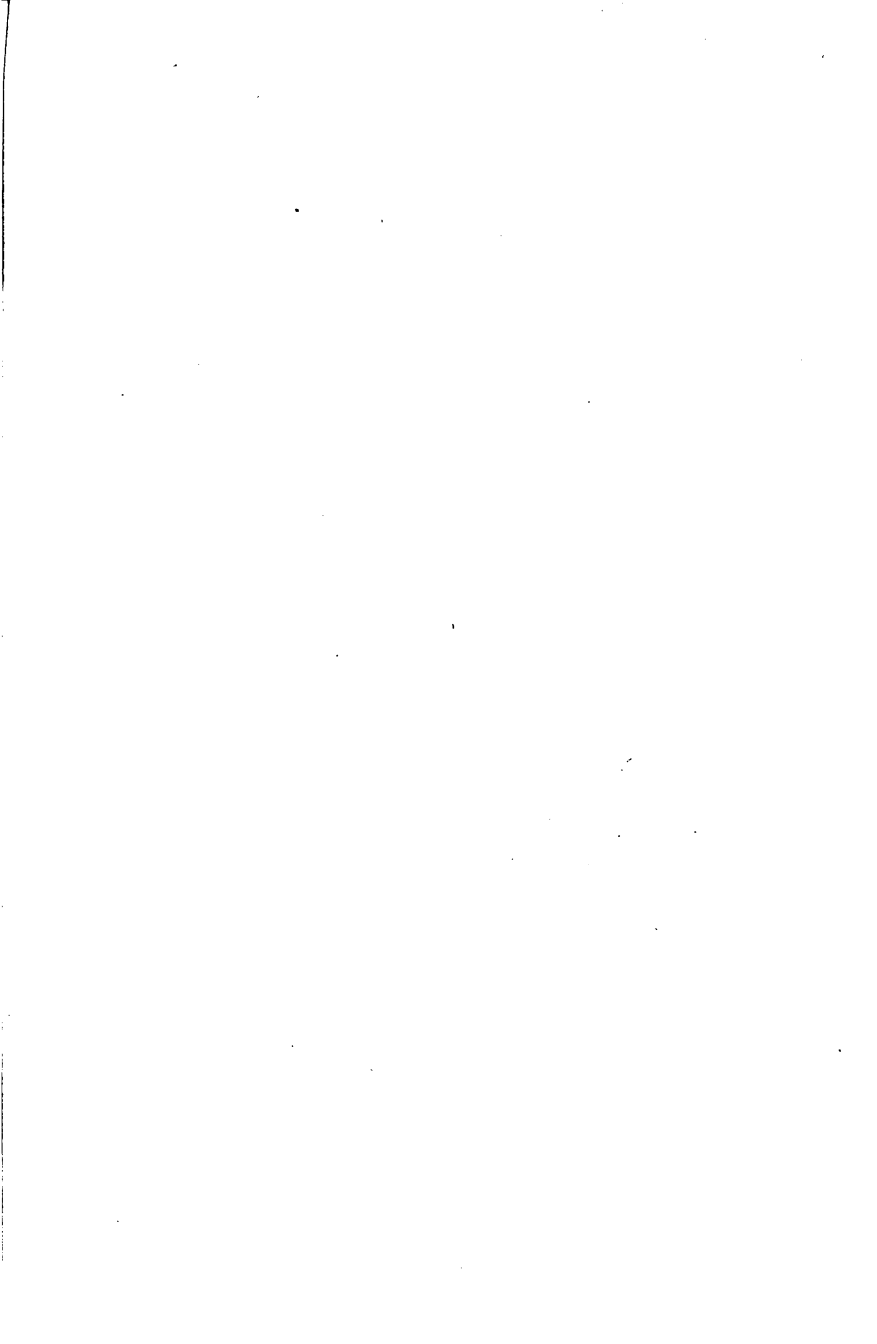
FROM THE
SUBSCRIPTION FUND

BEGUN IN 1858

DAGLANNET

⊙

BJØRNSTJERNE BJØRNSON

DAGLANNET

GYLDENDALSKE BOGHANDEL

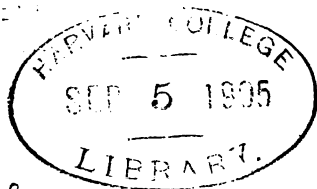
NORDISK FORLAG

KJØBENHAVN

1904

KRISTIANIA

Scan 7623.21
A

Subscription fund

DET SVENSKE ACADEMIE

I TAKNEMLIGHED.

FØRSTE HANDLING

En stor gammeldags stue med højryggede læderstoler og svære udskårne skab. Familieportrætter på væggene. En svær ovn i venstre hjørne. Et bord på tungt, udskåret understell og korte ben med korslagt forbindelse imellem, og under denne runde, massive kugler. Bordet står til venstre (f. t.), dog ikke til væggen; der kan gås rundt det. Bordet er belagt med plancheværker og bøger. En porcelænsvase smykker det. Den er fyldt av ungt løv. Et mindre bord til højre

Hovedindgangen er midt på væggen til venstre, ovenfor det store bord. Men der fører også en dør ind til et rum i baggrunden, døren står åben. Derfra ses gennem åben dør ind til nok et rum. For foden af dette hænger tunge forhæng. Alle vinduer er til højre. Herinde to fag. Huset er et gammelt murhus; vinduerne ligger derfor dybt

FØRSTE MØDE

Stener Dag, en mand på over tredive, let, men bestemt i alle sine rørelser, engelsk klædt, kommer ind. Lidt efter hans unge søster, *Berthe*¹⁾. Hun har skidragt på. Men bart, lidt pjusket hår, som havde hun netop revet rejsehuen av sig. I hånden bærer hun et brev

¹⁾ Navnet udtales på fransk.

STENER

ordner det så, at søsteren skal sætte sig på en stol, som står fremst for enden av bordet, med ansigtet mod ham. Han sætter sig nemlig selv på højre langside, lige ved bordenden

BERTHE

Undskyld, jeg måtte først hente brevet fra rejseposen min.

STENER

Og jeg, som ikke vidste, du var kommet.

BERTHE

Du så da dampskibet indenfra Botnen?

STENER

Men jeg ante ikke, at du var med! — Det var vel bart hele vejen op fra Botnen?

BERTHE

Ja. Der kørte jeg. Men indover fjældene. Det var værre.

STENER

Var sneen dyb på højfjældet iår?

BERTHE

Ja, dyb! Du har nok været for længe i Australien. Du har glemt, at sneen deroppe ofte ligger favnedyb forbi Sankt Hans.

Jeg brugte ski på to steder. Og hvergang gik jeg én time.

STENER

Det bor far midt opi!

BERTHE

På selve fjældgården var der bart. Sneen lå på begge sider.

STENER

Huf!

BERTHE

Et stykke nedenfor gården er et fjældvand. Isen holder nu på at bråne. Så længe ligner det et sygt øje. Et øje med materie i. Det er, hvad far ser på hele dagen.

STENER

Han klaget ikke?

BERTHE

Han er ikke av dem, som klager.

STENER

Men oppe på fjældvidden her? Over gården? På sæteren vor? Kunde han ikke bo der?

BERTHE

For nær ved havet.

STENER

Han har da været hernede? Det har I fortalt.

BERTHE

Ikke nu på tre år. Han tåler det ikke.

STENER

Han var frisk nu?

BERTHE

Han siger, han kan få anfald av astma deroppe også. Især om våren. Men det er sjelden. Nu var han saa frisk som du og jeg . . . For en kraft!

STENER

Du har fortalt mor altsammen?

BERTHE

Ja! —

STENER

Skal vi gå til forretningerne?
Peger på hendes stol

BERTHE

idet hun sætter sig

Du holder ikke meget av far, Stener?

STENER

efter lidt

Det har jeg ingen grund til.
sætter sig

BERTHE

sidder med ansigtet mod baggrunden

Jeg har udført min kommissjon, så godt jeg kunde. Bare én ting fortalte jeg ikke, nemlig at du alt havde begyndt at arbejde borti fossen.

STENER

Bare med at samle vandet. Det er da ikke noget.

BERTHE

Hm. — Det var visst best, jeg tiede med det.

STENER

Nå? Hvad var så resultatet?

BERTHE

Resultatet ligger her i brevet.

STENER

Kom med det!

BERTHE

Han sa, det var best jeg læste det for dig.

STENER

ser længe på hende

Læse det for mig?

BERTHE

Han dikterte mig det, for at jeg kunde læse det.

STENER
efter lidt

Der ser du, som han er.

BERTHE

Ja, han er ikke som vi andre.

STENER
efter at ha kjæmpet med sig selv

Da kan jeg tænke mig til resten. —

BERTHE
læser

Efter revolutionsåret i 1848 begyndte her i Norge de første arbejderuroligheder. Min bestefars anlæg i fossen (husene står der endnu, rigtignok forfaldne) blev stanset, fordi hans arbejdere tog del i bevægelsen, hvad han ikke fandt sig i. Til hevn blev adskillige ødelagt; men gjærningsmændene opdagedes aldrig. Efter dette avla' min bestefar det løfte, at sålænge ikke opfindelserne var skredne længer frem, så længe maskinerne ikke kunde gjøre alt med ubetydeligt tilsyn av nogle få arbejdere, så længe skulde intet nyt foretag startes på Daglannets grund. Freden fra gammelt skulde holdes, ligeså ordenen og disci-

plinen. Min far og hans brødre var, som du ved, i stærk opposition mod deres far, men i dette var de dog alle enige med ham. Det samme er jeg, som du ved. Så meget jeg ellers som ung — til min store beklagelse — skilte mig fra min far, i dette samstemte vi altid. Det er først du, min søn, — inden den hele familie først du —, som vil gjøre brudd på familiens tradition, jeg tør sige på gårdens arvede fred. Du vil indføre fabrikkerligheden her med al dens uhygge og oprør.

Men hvad der ikke lykkedes dig for ti år siden, da du i vrede over mit afslag forlod landet, skal heller ikke lykkes dig idag.

Læser understreget:

Det skal ikke engang lykkes dig efter min død. Derfor skal jeg i tilfælde sørge. For det er min hellige pligt.

STENER
springer op

Hvad mener han med det?

BERTHE
Det spurte jeg også om.

STENER
Nå —?

BERTHE

Han svarte ikke. Han bare gjorde sådan
med hånden, — du ved!

STENER

efter lidt

Han kan forsøge!

Går

BERTHE

sætter sin stol på skrå, så hun bedre kan se sin bror,
der går frem og tilbage til højre

Hvad mener nu du med det, Stener?

STENER

ser på hende

Jeg tier — jeg også!

BERTHE

Du vil ikke si mig det?

STENER

Ikke nu.

BERTHE

Og du vil ikke gi op?

STENER

Ikke på nogen måde.

BERTHE

Du arbejder i fossen?

STENER

Som om intet var hændt.

BERTHE

springer op

Men gud hjælpe os da, Stener?

STENER

Skal verden regjeres av den argeste gammelmands-trods?

Eller av folk, som ligger halvhundre år i graven?

BERTHE

Visst er det galt.

STENER

sætter sig

Ved du, hvad dette er?

BERTHE

sætter sig også

Konservatisme?

STENER

Ja, hvad for slags? Du kan tro, jeg nu har studeret far.

BERTHE

Du, som ikke har set ham i ti år

STENER

Jeg har studeret ham i hundre andre.
Nu kjender jeg ham.

BERTHE

Jeg liker ikke rigtig at høre dig tale om far. Far er ikke længer som du husker ham. Siden det hændte med Fredrik, er far blet en anden.

Skal jeg læse videre?

STENER

Ja.

BERTHE

læser

Jeg har nøje gjennemtænkt din vens plan eller opfindelse. At du vurderer den højt, kan jeg forstå. Han var din kompagnon og han testamenterte dig sin del. Uden at inklade mig på selve planen vil jeg bare si, at dette foretagende forudsætter en stedse voksende arbejdsstyrke. Allerede av den grund er jeg mod den. Var denne plan eller opfindelse endda din egen, så kunde jeg forstå, at du trodde, jeg i min faderglæde bøjet mig. Men en mig fremmed mands plan, en arvet opfindelse, den ind-

gyder mig ingen synderlig respekt. Ingen anden følelse, end om den præsenteredes mig av en hvemsomhelst.

STENER

Du skal se, han ikke tror på den!

BERTHE

Det mener jeg er grunden. Han studerte den i to dager og blev ligesom mørkere og tausere.

STENER

rejser sig

Nej, hvad tror slige gamle egentlig på?

BERTHE

På gud, Stener. Fars tro er meget, meget stærk.

STENER

ser på hende og siger så

Ja, på den gud, som har været. På Moses' gud!

Er der mere endda?

BERTHE

rejser sig

Nej.

STENER

Hvad hindrer dem i at tro? Deres forfængelighed. Der er det, jeg vilde ha sagt

Bj. Bjørnson: Dagbladet.

før. Ingen maa tillade sig at forme fremtiden anderledes, end de selv har bestemt. Deres forfængelighed forbyr dem det. Deres konservatisme er *især* forfængelighed.

BERTHE

som har lagt brevet sammen, og lar det dreje under fingrene

Kan jeg gå nu, da!

STENER

varm

Tak, min søde Berthe, for hele din besværlige rejse.

BERTHE

Nå, — det var endda bra, at du takket mig.

STENER

Tusen gange! Jeg blev bare så ærgerlig.

BERTHE

Men det kan da ikke jeg for?

STENER

Nej, nej, kjære Berthe! Ja, du mener da heller ikke —?

BERTHE

Kan du tro —? Ser på vasen Å, som her er blet vår, mens jeg var opi sneen! Morel-

trærne står i blomster. Nu begynder også kirsebærtrærne. — Nej, for dejligt løv! Har du båret det ind?

hen til vasen

STENER

Ja. Det er nyt for mig. — Du Berthe?

BERTHE

ser på ham

STENER

Spurte han ikke efter Ragna?

BERTHE

tilbage til løvet

Ikke én eneste gang.

STENER

Finder du ikke, at det —? stanser Ja, hvad siger du?

BERTHE

undvigende

Det er nu bra uskikkelig av Ragna også, at hun ikke skriver på tre-fire måneder.

STENER

Hun er der, hun er, Ragna. Du nævnte hende ikke, du?

BERTHE

Nej, saa havde han spurt, om vi nylig havde havt brev. Og det vilde jeg ikke udsætte Ragna for.

STENER

Du Berthe, jeg må si dig det: jeg har en tegning til et mindesmærke her på gården.

BERTHE

Et mindesmærke?

STENER

tar et stykke tegnepapir ud av en mappe

BERTHE

da hun ser det

Over Fredrik! — For guds skyld, Stener, gjør ikke det! De gamle vilde ikke tåle at se det.

STENER

Jeg synes, I tar denne sagen uriktig. Den ulykkelige gutten! Hans vakre hode blir nu modelleret. Kan jeg ikke sette bysten ovenpå mindesmærket, så skal den i alle fald stå i min stue.

BERTHE

Det går ikke an! Vi kan ikke engang nævne hans navn. Da blir mor så ulykkelig. Hos far er det endnu umuligere.

STENER

Så længe I tar det så, er det, som her hænger et sort flag over huset. Det vil jeg ha væk.

BERTHE

Har du hørt om gamle Victor, Fredriks hund? At han sad udenfor her og ulte den natten? Og blev ved med det nat efter nat, så vi måtte skyde ham. Og ved du, at siden, bare jeg tænker paa Fredrik, saa hører jeg Victor ule.

Lægger hænderne for ørene

STENER

Da skal Victor lægges ved foden av mindesmærket! Av ham har vi et ypperligt billede: Slår op i et stort album Se der! Så repræsenterer han vor troskab.

BERTHE

Som du er blet anderledes end vi er, Stener!

STENER

Finder ikke du også, at alt dette forpinte og unaturlige må ha slut?

BERTHE

Jo, — men — —

STENER

Men —?

BERTHE

Jeg tror bare ikke, at den vejen, du slår ind på, er den rette.

STENER

Den har lagt sig tilrette for mig, fra jeg var gut. — Vi skal engang tale om det, Berthe.

BERTHE

Tal med far om det, du!

STENER

Han er en født despot. Slige respekterer aldrig ord.

Nej, en fuldført kjendsgjærning.

BERTHE

Du tror, far bøjer sig for den?

STENER

Den fører i alle fald til løsning. Med vægt: På den ene eller på den andre måden.

BERTHE

Noget så dristigt har jeg aldrig hørt.

STENER

Jeg skal nævne dig noget dristigere. Det er at forbyde, at her arbejdes! At sige til mig, som skal ha det hele: du får ikke lov!

BERTHE

Det ene er som det andre, synes jeg.

STENER

ler kort

BERTHE

Kan jeg gå nu, Stener?

STENER

Ja, kjære! — Endnu engang: hjærtelig tak, Berthe!

BERTHE

går. Hun lukker ikke døren efter sig, men høres sige:
Er det Dem, Ramset?

RAMSET

høres udenfor

Velkommen igjen, frøken!

BERTHE

høres længer borte

Har De fåt brevet?

RAMSET

udenfor

Ja. — Og De har havt det godt på rejsen?

BERTHE

høres længer oppe fra, som står hun i en trap:

Udmærket! Endnu længer oppe Jeg skal hilse
fra far!

RAMSET
udenfor

Tak!

Han banker på den åbne dør

STENER

Kom ind!

RAMSET
en mand på mellem tredive og firti, omhyggelig klædt. Vakker. Hans væsen er ligefremt og muntert. Selv om ordene er stærke, dæmpes de af hans optræden forøvrigt, som er en beleven mands, der endog kan være indsmigrende. Idet han nu kommer ind, hilser han ærbødigt

ANDET MØDE

STENER

De kommer for at mælde, at handelen er sluttet?

RAMSET
ikke uden højtidelighed med skalk i
Jeg kan fortælle ingeniøren, at nu har skoghandelen gået i lås.

STENER

To hundre tusen?

RAMSET

To hundre tusen kroner.

STENER

Kontant.

RAMSET

Her har kontanterne spillet! Og spillet godt. Jeg tør si, det er en god handel.

STENER

Jeg vidste bare ikke, at far havde så mange penger.

RAMSET

Deres far? Han har mange, mange flere! Skogen kan nemlig ikke hugges før om 8—10 år.

STENER

Så må han ha mange penger. —

Ramset står, som han venter

Er der noget?

RAMSET

Jeg har idag fåt brev fra godsejeren. Med frøkenen. Han skriver tar et brev frem og læser: »Jeg forventer, at hr. fuldmægtigen ikke foretager eller lader foretage noget ekstraordinært arbejde på Daglannets ejendom uden min ordre.« Ordet »extraordinært« er understrøget. Ser på Stener og venter. Da denne intet siger, lægger han til ikke uden skalk: Hvad skal jeg gøre med det?

STENER

efter at ha set på Ramset

Hvorfor spør De mig om det?

RAMSET

med lune, men respektfuldt

Jeg kjender ikke til noget andet extraordinært arbejde her på Daglannets ejendom, jeg, end de store mineringerne bortlifossen.

STENER

Jeg samler vandet i ét løb. Det skulde være gjort for flere hundre år siden. Er det så extraordinært?

RAMSET

som før

Ja, ordinært er det vel ikke. Når det ikke er gjort på flere hundre år?

STENER

Den naturligste ting av verden, altså, — når den engang gjøres. —

RAMSET

diskret

Ved ejeren.

STENER

Om jeg gjør det for ham, — så meget bedre! jeg finder ikke, det er noget at tale om. Heller ikke at skrive om.

RAMSET

For Dem nej. Men De hørte brevet? Jeg risikerer min post på det, jeg.

STENER

drar på skuldrene

J—a! Tørt De får gjøre, som De synes.

RAMSET

Jeg gjætter på, at der *er* noget, som den store fossen skal samles for?

STENER

ser på ham

RAMSET

En minerer ikke så mange penger bort for moro skyld?

STENER

slår ind i tonen

Det kan hælde.

RAMSET

ivrigere

Noget nyt? Derude fra?

STENER

efter lidt

Om så var?

RAMSET

endda ivrigere

Noget stort?

STENER

Hvorfor noget stort?

RAMSET

Fordi det, som ingeniøren holdt på med derude, var stort. Det ved jeg. Og en forlader ikke noget stort for noget mindre.

STENER
ser på ham

Det kan være rigtigt. — Skjønt for at komme hjem —

RAMSET

— Åh — ho, ho!

STENER

Ler De av det?

RAMSET

Nej da! Nej, kors da! Jeg bare sa til mig selv, da ingeniøren begyndte at lede vandet av: her begynder noget stort. Dette er der millioner i.

STENER

Ja, millioner, ja!

RAMSET

Nu render der jo millioner unyttendes ud i havet.

Når en skal være ærlig, må en tilstå, at dette er et svineland. Tænke sig til, det lå slig, før Amerika blev opdaget.

STENER

Kort og godt: hvad vil De med min opfindelse?

RAMSET

Altså: det er en opfindelse. En million-opfindelse?! Jeg tænkte det.

STENER

Hvad vil *De* med den?

RAMSET

munter og glad

Være med! Tjene penge! Det er derfor en lever.

STENER

De kjender jo ikke opfindelsen?

RAMSET

Jeg kjender Dem.

STENER

Mig? De!

RAMSET

ler

De ligner en, jeg kjendte i Amerika.

STENER

ler også

I Amerika!

RAMSET

Jeg skal ta så mange aktier i Dem, som
 jeg kan få tag i.

STENER

forundret

Har *De* penger?

RAMSET

N—e—j. I alle fald ikke at snakke om. —

STENER

Ja, hvad så — ? — Å!! Så—dan!!

RAMSET

ler

Ja! Ja! Sådan ja!

STENER

De står parat til at risikere Deres post?
 Ramset nikker Men De vil ha aktier for det?

RAMSET

leende

Akkurat, ja! Sådan ja! Mellem gentle-
 men.

STENER

De har været nokså længe i Amerika, De?

RAMSET

Og De i Australien?

STENER
Ha, ha!

RAMSET
Ha, ha, ha!

STENER
Ha, ha, ha, ha!

RAMSET
Ha, ha, ha, ha, ha!

STENER
pludselig alvorlig
Den handel vil jeg ikke gjøre.

RAMSET
slår straks om
Nej, nej.

STENER
Jeg lar stå til.

RAMSET
Ja, ja.

En grov dampskibspibe høres

STENER
Der har vi dampskibet udenfra. Jeg
skal ned og ta mod nogle maskiner.

RAMSET
Til arbejdet i fossen?

STENER

Til arbejdet i fossen.

RAMSET

Så fortæller jeg det, da?

STENER

stanser

Ja, gjør De virkelig det?

RAMSET

Naturligvis.

STENER

knipser med fingrene

Nu skjønner jeg, hvorfor De var så ivrig på den skoghandelen? De har tat Dem en ordentlig provisjon!

RAMSET

He, he!

STENER

Ja, dog vel ikke av far?

RAMSET

Bed gud bevare os! Jeg har da æresfølelse.

De ler begge

STENER

Hør, De er *a smart man*. Jeg gjør Dem til min agent!

RAMSET

efter kort betænkning

Det tar jeg mod.

STENER

Så er De interesseret i, at det går sin gang.

RAMSET

ler

De er *a smart man*, De også!

STENER

går

Unskyld!

RAMSET

Bare ét spørgsmål! —

STENER

stanser

RAMSET

Kan det vare længe til, at det blir ordnet?

STENER

Hvad ordnet?

RAMSET

Dette med Deres far? Det synes jo, som —

STENER

Det beror på.

Bj. Bjørnson: Daglannet.

RAMSET

På Deres far?

STENER

Nærmest på ham. — Unskyld!

Går til venstre.

RAMSET

Det måtte jeg vel kunne skynde på?
— Ikke herfra; det er farligt. — Jeg tar
ind til Botnen med det samme! Bare
henter lidt tøj!

Ud.

Et øjeblik tom scene

TREDJE MØDE.

Udenfor høres to frydefulde røster. Den ene *Steners*
den andre *Ragnas*

STENER

Jeg havde gåt forbi!

RAGNA

Jeg så, du ikke kjendte mig — og vilde
la dig gå forbi. Men jeg var ikke god for.

STENER

endnu udenfor

Hvor vakker du er blet, Ragna.

RAGNA

idet hun kommer ind

Ja, noget skal man jo bli.

Hun kommer ind. Et fermt, stærkt, sympatisk menneske
i en smagfuld, men tarvelig rejsedragt

Herregud, her er stuen til far!

STENER

Så det er derfor, du ikke har skrevet; du
vilde komme selv.

RAGNA

Jeg vilde overraske! Jeg har tænkt mig
det ud til det minste.

Og endda er det som nyt, alt jeg har
set idag.

STENER

Du traf da til at få en fin dag.

RAGNA

Ja, Storfjorden i sligt vejr! Storfjorden
i solskin! Jeg husket ikke, så bred den var.

STENER

Men Storfjorden var ingenting, ligevel
da, hvis ikke fjældene var.

RAGNA

Nej, den har fåt sig et staut rejsefølge.
Det er sikkert.

STENER

Og snekransen bag *dem* igjen! Hvad?

RAGNA

Du kan si! Det bærer tilvejsr herhjemme. Men jeg blev tilsist træt. Det var en lise at komme ind i vor egen smale fjord. Med alt det grønne. — Og se Daglannet igjen! Og springe opover bakken!

STENER

Ja, velkommen hjem igjen da, Ragna!

De omfavner hverandre hjærtelig

RAGNA

Da du skrev, at *du* vilde hjem, da kunde jeg ikke længer. — Nej, lad mig nu se på dig, Stener! Jeg kjendte dig jo straks. Det var vel, fordi jeg mødte dig her. Skjønt dragene dine er så sterke; en kan ikke ta fejl. Men der er noget ved udtrykket —?

STENER

ler

Du kan da skjønne, det må være forandret.

RAGNA

Men det er blet så hårdt?

STENER

Ti års kamp — først i Sydafrika, så i Australien — —, den gjør ikke blød netop.

RAGNA

Du er jo blet rig?

STENER

Ellers var det vel ikke værdt. — Skal vi så op til mor!

RAGNA

Nej, nej, nu må det gå, som jeg har tænkt mig! Jeg sidder her og er dame. En fremmed dame på visit.

STENER

Men de plejer alle at gå ovenpå til mor.

RAGNA

Nej, jeg må se mor komme ind! Være nysgjærrig og fornem. På éngang! Sådan som de franske er. Herregud, ring på pigen, Stener, og sig, at nedenunder venter en fremmed dame.

Sætter sig tilrette mod højre

STENER

ringer, siger i det samme

Berthe er netop kommet hjem.

RAGNA

Har Berthe været borte?

STENER

Bare indover fjældene hos far.

RAGNA

Alene? Berthe?

STENER

Hun er ikke noget barn længer, Berthe.

ANNE

ældre, klog, i vestlandsk dragt, kommer ind

STENER

Vær så snil at gå op til fruén, Anne.
Sig, at her nede venter en fremmed dame,
som nu taler med mig.

ANNE

går

RAGNA

Gamle, prægtige Anne! Hun kjendte mig
ikke.

STENER

Vær ikke tryg paa det! Men hun siger
intet. Anne er Berthes specielle veninde.

RAGNA

Jeg kan tænke det. — Nej, et barn kan
Berthe ikke være længer. Men hun skriver
slige barnslige brev.

STENER

Du kan tro, hun er ferm. Nu kavet
hun sig frem gennem sneen deroppe gan-
ske alene.

RAGNA

Hvordan havde så far det?

STENER

J—o. — — Ja, det er en lang historie;
den skal du få siden.

Men din mand, Ragna?

RAGNA

ler

Jeg har ingen mand.

STENER

Du er skilt?

RAGNA

Jeg har aldrig været gift.

STENER

Mrs. Andersson —? Er det ikke så?

RAGNA

Jo, da! For at dække mig. Det går
lettere så. Og for at slippe at fortælle
dere noget.

STENER

Hvad siger du? Har du da ernæret dig
selv?

RAGNA

Hele tiden.

De avbrydes ved, at fru *Dag*, en smuk, ædel skikkelse,
sirlig klædt, på over femti år, kommer ind, fulgt av
Berthe, som nu er i damedragt

FJERDE MØDE

RAGNA
rejsrer sig

STENER
forestiller

Min mor. Min søster.

FRU DAG
hilser ceremonielt, men indtagende

FRU DAG
Og dette er — jeg opfattet ikke rigtig
Deres navn —?

RAGNA
idet hun river hatten av sig
Nej, jeg står ikke i det, — mor!
Frem og kaster sig om halsen på fru Dag

BERTHE
Ragna! — Men, gud, mor får ondt!

RAGNA
slipper forskrækket
Hvad er det?

FRU DAG
Comme tu m'as fait peur, ma fille!

STENER
Lad mor få sætte sig!

BERTHE
vender stolen foran bordet helt frem

FRU DAG
føres til sæde

RAGNA
Men mor —?

FRU DAG
med stærk fransk udtale av de norske ord
Pardon! — Give mig lidt tid!

RAGNA
ydmygt
Ja, ja, da!
Kaster sig ned hos hende

STENER
kommer med et glas vand fra næste rum. Siger allerede,
før han når frem
Vil du ha lidt koldt vand, mor?

FRU DAG
Nej dak!

BERTHE
Jo, mor!

STENER
kommer med det

FRU DAG
drikker
Merci! — *Ah, c'est bien toi, Ragna!*

RAGNA

Nu har jeg glædet mig i år og dag til at
komme sådan. Og så er det galt.

Gjemmer hodet hos moren.

FRU DAG

Impétueuse —!

RAGNA

Jeg husker ikke —!

FRU DAG

klapper hendes hår og siger smilende

Nej, du husker aldrig.

RAGNA

Dig elsker jeg højest af alle på jorden.
Og hvergang jeg kommer dig nær, gør jeg
dig ondt!

Gjemmer atter hodet

FRU DAG

smilende og god

C'est un peu comme ça.

BERTHE

sagte til Stener

Som hun er stærk!

STENER

nikker glad til Berthe

FRU DAG
løfter Ragnas hode
Comme tu es jolie, ma fille!

RAGNA
Hvad nytter det altsammen, når det, jeg inderlig vil, ikke passer dig! — Jeg havde glempt det. Rent glempt det. Hvordan kan sådant gå til? Men nu, — ja, nu husker jeg det igjen, og det gjør så ondt.
Atter ind til hende

FRU DAG
til de andre
Elle déborde; déborde toujours.

RAGNA
Jeg skulde ikke ha overrasket dig.

FRU DAG
godmodig
Du skulde have skrevet. Du skulde have været skikkelig.

RAGNA
kysser moren
Tilgiv mig! Gud, hvad du har altsammen at tilgi mig. — Og så forstår du mig visst ikke alle tider.

FRU DAG
Tu n'es pas de ma race.

STENER

sagte til Berthe. De står sammen til højre
Nej, fransk er Ragna ikke.

RAGNA

muntert igjen

Omforladelse, da, mor! Bedre lykke en
anden gang! — Rejser sig Skjønt når det
straks begynder med omforladelse, så er
det vel ikke stort at håbe på! —

Alle ler

Er *det* Berthe?

Berthe kommer

Berthe i voksen kjole! Og med hår *à la* —?
Ja, hvad er det for *à la*? Jeg har glemmt
mine franske kunster. Og med mors store
guldspænde! Og med mors kam! Ja, du
er kjæledæggen! — Er du ræd mig?

BERTHE

som uvilkårlig er vejet bagover

Nej da!

Kommer. De omfavner hverandre og kyskes

RAGNA

Gud, at ha en søster igjen! En voksen
søster! Å, som vi nu skal bli gode venner!
I pludseligt udbrud Men Berthe!?

BERTHE

sky

Hvad er det?

RAGNA

Du gjemmer over noget! — Jo! Jeg ser det i øjnene dine!

BERTHE

Nej, men Ragna!

FRU DAG
bebrejdende

Men, Ragna!

RAGNA

Nå, — var det også galt? Ja, ja. Så sætter jeg mig ner, jeg, og tier stille. Sætter sig i den stol, Stener før sad i; men drejer den først helt frem

ALLE

Nej, nu skal du fortælle!

RAGNA
ler

Ja, det er det, jeg vil! Sæt dere, alle-sammen!

Fru Dag sætter sig til venstre f. t., Berthe til højre, Stener sætter sig halvt på bordet til højre

Og så begynder jeg med det, som jeg ved vil gjøre størst lykke. Jeg kommer igjen lige så ugift, som jeg for fire år siden, — nej, det er snarere fem år, for det var jo om vinteren? — Jeg kommer igjen lige så ugift, som da jeg for næsten fem år siden rejste til pensjonen i Paris.

FRU DAG

Du er ikke gift?

BERTHE

Du er ikke Mrs. Andersson?

RAGNA

Jeg tog navnet på overrejsen til Amerika; det var jo til den fyren, jeg rejste; det kan ikke nægtes. Det var for hans skyld, jeg rømte fra pensjonen. Og længtet til ham. Han er jo både morsom og vakker. Jeg syntes, far havde været uretfærdig, og det drev mig. Men far havde ret. Andersson er en simpel fyr.

FRU DAG

Kan du se?

RAGNA

Det fik jeg vide i samme hôtél, jeg tog ind i. Han levde med en anden.

FRU DAG

Quel homme!

STENER

Hvad gjorde du så?

RAGNA

Flyttet mine to kufferter op på et pige-værelse.

BERTHE

Og tog tjeneste?

RAGNA

Og tog tjeneste.

STENER

På samme hôtél?

RAGNA

På samme hôtél. Kjøbte mig forklær og begyndte samme dag.

STENER

Det var godt gjort, Ragna. Men jeg skjønner ikke, at du beholdt navnet?

RAGNA

Jeg skammed mig for dere. Jeg vilde ikke tilstå, som det var. Desuden på et hôtél, sådan —. Det er bedre at være gift.

BERTHE

Derfor var det, du aldrig skrev om dig selv?

RAGNA

Derfor var det! Med skalk Du skriver visst ikke om dig selv, du heller? For når jeg ser ind i øjnene dine, så tænker jeg på en fugl, som har rede et steds, ingen ved.

BERTHE

Men Ragna, dog!

STENER

Blev du så i det hôtél?

RAGNA

Ikke svært længe. I en av kjælderne stod en gammel kineser og vasket og strøg. Ingen gjør det som kineserne. Han havde en hund, som næsten var blind. Og den reddet jeg to gange fra at bli kjørt over.

STENER

Så blev *han* dit forsyn!

RAGNA

Så omtrent. Jeg bad om at få lære kunsten av ham. Og det gjorde jeg grundig. Så fik jeg ansættelse i et hus, så fint, at ingen bærer linned, lommetørklæde, underklær, strømper mere end én dag, og intet dugtøj kommer på bordet mere end én gang. Så i stampen med det! Der var altså nok at gjøre. Og stor betaling.

FRU DAG

Mais — *ma fille!*

RAGNA

Ja, det kan ikke hjælpe, mor, det trivdes jeg godt ved. Mrs. Andersson, vaske- og

strygekone hos Mr. Murray, *fifth avenue 36, the corner house on the left.*

FRU DAG

Mais — ma fille!

RAGNA

Sang og gnidde halve dagen, og siden strøg jeg og sang. Det var da finere, det, end mangt jeg gjorde i hôtellet -- især den første tiden, jeg redet sengene, vasket og bar ud det, som ikke kan nævnes! Ha, ha, ha!

FRU DAG

Mais — ma fille!

RAGNA

Vaske- og strygekone hos Mr. Murray, *fifth avenue 36, the corner house on the left.* Om dagen. Om kvælderne ikke spor av det! Kvælden var min egen. Da læste jeg, eller jeg var ude med mine venner i teatrene eller på forelæsninger, eller i foreninger. Hver lørdagskvæld havde vi en diskussionsforening.

STENER

Der du talte?

RAGNA

ler

Nej, bare gav bemærkninger.

Bj. Bjørnson: Daglannet.

FRU DAG

Vi kjende dine bemerkning'!

Alle ler

RAGNA

De vilde gjerne ha mig med. Jeg havde det bare godt i alle måder. Jeg har ikke havt én syg dag. Ikke engang en syg tand! Noget, som alle amerikanere drages med. Men jeg lagede for det meste min mad selv, det er sagen.

BERTHE

Du var kok også?

RAGNA

Ja, da, der hvor jeg vasket. Akkurat som kineseren. Og således i tre samfulde år.

STENER

Der hændte dig vel et og andet?

RAGNA

Forskjelligt. Jo, du kan tro!

FRU DAG

Fortæl!

BERTHE

Ja, fortæl!

RAGNA

Nej, det må komme sådan efterhvert. Pludselig ivrig Men én ting må jeg fortælle straks. Jeg stod en dag i solstegen og strøg. Halvnaken naturligvis. For at more mig sang jeg franske viser. De var ikke alle så anstændige. Jeg havde hørt dem i pensjonen, der de var forbudt; men intet lærte vi så godt som dem.

Best som jeg sang, fik jeg besøg. Av ingen ringere end husets herre, millionæren, Mr. Murray. Han vilde se til mig.

STENER

Ej, ej!

RAGNA

»Jeg forstår, hvad De synger,« sa han og var svært indsmigrende. »Gjør De?« sa jeg. »Ja, værsgo!« — Det misforstod han nok, for han kom nærmere. Han var så hjertelig, så! Så intim. Nu havde jeg en slange fra vandkranen liggende ved tøjet. Paa den slangen havde jeg et fint duschapparat. Jeg brugte det, når jeg strøg. I det samme han blev for hjertelig, for intim, rent ud nærgående, tog jeg duschapparatet av og åbnet kranen. »De har det visst for hedt, De,« sa jeg. »De trænger til en svaling,« og satte sprøjtet lige i fjæset på ham. De ler Sprøjtet ham over fra øverst til nederst, så han kom ud som

en våd hane. Til al ulykke mødte han både frue og datter på trappen. »Som *du* ser ud!« skreg de. »Ja,« sa han »jeg faldt i sjøen,« og sprang forbi. Men hvor den sjøen ligger, studerer de nok på den dag idag.

BERTHE

Og du fik ikke din avsked?

RAGNA

Nej, jeg fik pålæg!!
Stormende latter

STENER

Du la dig vel penger op?

RAGNA

Mange. Og dem spekulerte en forretningsmand med for mig. Han var nordmand, en flink fyr. Jeg tjente svært på det. Og nu har jeg rejst dem bort.

FRU DAG

Du have rejst dem bort?

RAGNA

Allesammen. Da jeg hørte, Stener skulde hjem igjen, da drømte jeg dere hver nat, — og så kunde jeg ikke længer. Jeg drømte, jeg lå i mors fang og gråt. Og

det har jeg gjort idag. Jeg drømte, far skulde gi mig ris, og at mor frelste mig. Jeg drømte, jeg kløv i Svarturen og faldt ned. Begge gange vågnet jeg i sved. Jeg drømte stranden på begge sider, hvid av kirsebærblomster. Jeg drømte, jeg var med at føre buskapen til sæters. Kjør og småfæ danset, da de kom op i fjældluften, hesterne galloperede avsted, hundene gjøet. Jeg holdt det ikke ud længer foran strygebordet og stampen.

BERTHE

Bølingen skal snart til sæters! Du vil vel med.

RAGNA

Jeg vil se det syn igjen! —
Ja, sådan kom jeg løs. Men først måtte jeg rundt i Amerika. Jeg havde jo ikke set det! Dermed holdt jeg på i næsten to måneder. Det endte i Kalifornien.

STENER

I San Francisco?

RAGNA

Ja. Derfra med en bergensk *steamer* for London. Over Japan, Kina, Ceylon, Suez, Gibraltar.

BERTHE

For en rejse!

FRU DAG

Ja, for en rejse!

RAGNA

Kaptejnen havde sin hustru med. Dem skylder jeg, at jeg nu sidder her og taler godt norsk. For det, jeg kom ombord med, var skrækkeligt.

STENER

ned av bordet

Ja, Ragna, jeg beundrer dig. Jeg elsker dig. Jeg må omfavne dig én gang til.

RAGNA

op imod ham

BERTHE

går til Ragna. Sagte

Jeg tror nok, vi to skal bli gode venner.

RAGNA

sagte

Men det der med øjnene —, det er sandt?

BERTHE

kysser hende fort og vender sig

FRU DAG

Som du er munter! Her ikke været ledd i disse kammer på mange år som idag.

RAGNA
omslutter sin mor

Gud, som I alle er søde! Men du og Berthe, ja, også far, — dere har havt det svært. Dette med Fredrik! Jeg må høre om det!

FRU DAG
har draget sig ud av hendes arme og vendt sig bort

RAGNA
ser fra moren på Berthe, som går til sin mor. Ragna
ser til Stener, som går opover
Har jeg nu gjort noget galt igjen?

STENER
står og ser ud av vinduet. Da ingen svarer, siger han:
Fredriks navn må ikke nævnes her.

RAGNA
Ikke nævnes? Fredriks navn? Den kjække
guttens?

STENER
Jeg er uenig i det. Men det er så.

BERTHE
står hos moren, som gråter

RAGNA
går hen til dem
Mor, søde mor, om forladelse igjen, da!
Jeg vidste jo ikke . . .

FRU DAG

Nej, nej. — Jeg kan ikke. Det er for meget, — men det blive vel bedre.

RAGNA

Når du engang rigtig har snakket ud med mig om det, mor, så blir det bedre. Jeg har ligesom så godt for at sætte alle ting på sin plads.

FRU DAG

Det har du også! — Jo, det skal jeg prøve.

STENER

kommer

Det skal du, mor. På denne visen går det ikke. Og slet ikke siden Ragna er kommet til. Nu må vi ha frisprog.

FRU DAG

Ja, vær nu snil — og give lidt tid.

RAGNA

Det skal vi! — Men ved dere, hvad jeg nu må? Jeg må op og hilse på min mor! Det, som jeg skulde ha begyndt med!

FRU DAG

glad

Det må du! Det må I allesammen! Jeg har fåt så dejlig vin. Fra min bror.

RAGNA
ser sig om

Gud, når mor i gamle dager slos for os hernede med far! Han blev rasende, og mor, uden at svare, gjorde en sving — den der! Og gik fornem op til sig selv. Og kom ikke ner igjen, før han havde været oppe og bedt. Ikke om det varet fem dager.

FRU DAG
Il faut garder sa dignité.

RAGNA
Hvor er gamle Brita?

BERTHE
Oppe hos mor som bestandig.

RAGNA
Dere har alle de gamle tjenerne?

FRU DAG OG BERTHE
Allesammen.

RAGNA
Som det skal bli dejligt at hilse på dem.
— Men så må jeg i stalden. Ja, det må jeg! Og i fjøset og til grisene og til hønerne.
Gud at være kommen hjem igjen!
Dækker sit åsyn

Tæppet

ANDEN HANDLING

Oppe hos *fru Dag* to dage efter

Rummene svarer til dem nedenunder; men her er alt udstyret *Louis seize* med sirlig smag. Foran indgangen står et skjærbræt i samme stil. Ved siden av ovnen, som av den grund har fåt plads dybere i hjørnet, en fransk kamin med sit store spejl. Her er ikke tæpper for vinduet i fonden av inderste rum. Her er vinduet synligt. Bag det et kystlandskab. Det beskrives nærmere under tredje handling

FØRSTE MØDE

BERTHE

kommer ind fra inderste værelse i baggrunden. Hun holder for begge sine øren

Nej, mor, jeg vil ikke!

FRU DAG

efter

Mais, mademoiselle! Comme vous êtes méchante!

BERTHE

har gjemt sig i det nærmeste rum, derfra hører vi hende
Det nytter ikke! Jeg siger ingenting!

FRU DAG
høres

Vous vous faites intéressante?

BERTHE
kommer frem

Ja, for idag er der noget!

FRU DAG

Ah —! *Je l'ai vu tout de suite!*

BERTHE

Men netop derfor kan jeg ikke! Nej, jeg vil heller ikke!

FRU DAG

Enfin! Je m'en vais. Pour vous laisser seule. Avec votre doux secret. Forsvinder bag skjærmbrettet. Om lidt stikker hun hodet frem. Berthe ventet paa det. Begge ler. Fru Dag siger i denne stilling:
Comment est il venu? Qu'a-t-il dit?

BERTHE

Nej, mor, jeg kan ikke tale om ham på fransk!

FRU DAG
kommer

Vi tale norsk! Å, du! — Du vil så gjerne!

BERTHE

Siden kanske.

FRU DAG

Hvordan 'an vide, du er tilbage?

BERTHE

ser på hende, fru Dag nikker opmuntrende
Badehusdøren.

FRU DAG

Det badehus står på land. På bryggen.
Det er ikke sat ud.

BERTHE

Netop. Jeg går ind i badehuset og åbner
døren, som vender ud. Så ser han det
på andre siden fjorden. Når han så
åbner døren på deres badehus derborte,
så ved jeg, han kommer. Så passer
jeg på.

FRU DAG

Han kom over i sin båd?

BERTHE

Ja. Men ikke hid, nej, nej! Længer
nord. Han kommer gående hid. Ja, ikke
til husene.

FRU DAG

Men hvor?

BERTHE

Ved kirsebærtrærne dine. De allerborteste.

FRU DAG

Der sad du?

BERTHE

Men dette ved ingen, mor! —

FRU DAG

Jeg tie! Han kysse dig?

BERTHE

ivrig

Det skulde han bare våge!

FRU DAG

Men hvad da? — I sad på bæk?

BERTHE

Den tredje. Der kan ingen se.

FRU DAG

Hvad moret dig mest? Av alt, han sa?

BERTHE

ler

Han sa, jeg var —

FRU DAG

Hvad? Hvad, Berthe?

BERTHE

Du kan ikke forstå det, hvis du ikke husker på, at nu står kirsebærtrærne i blomst rundt hele fjorden.

FRU DAG

Allesteder.

BERTHE

I denne tiden synes han, han ser mig
alle steder.

Ler

FRU DAG

Han finder, du ligner —?

BERTHE

Du skal ikke så'n ta meningen frem
av det.

FRU DAG

Pardon!

BERTHE

Da blir det ikke noget. — Men han sa
andet også.

FRU DAG

Nå —?

BERTHE
til fru Dag

Ikke hodet så langt frem!

FRU DAG

Nå —?

BERTHE

Han sa: du var borte, da sneen lå, og
du kom igjen med kirsebærblomsterne. Ha!

FRU DAG

Han er *poète*.¹⁾

BERTHE

Ja, tænk, mor, det tror jeg, han er.

FRU DAG

Alle, som er forelsket, er *poète*.

BERTHE

Så? — Men da måtte jo også jeg —? —
Ler

FRU DAG

Kanske —? — Så længe det varer.

BERTHE

Det varer ikke længe? — Ånej, det gjør
vel ikke det.Der kommer nogen! Fra hverandre Ragna.
Jeg hører det på gangen. Mor, nu tier du!

RAGNA

kommer gennem rummet fra venstre med bart hår
Å, for et vejr, og for en tur!

BERTHE

Du har været længe ude.

¹⁾ Udtales på fransk.

RAGNA

Tre timer. Jeg er dyvåd på benene.
 Iler ind i inderste rum

BERTHE

til moren

Men der er noget, mor —!

FRU DAG

Hvad?

BERTHE

Det er tredje eller fjerde gang han taler
 om at gå op Svarturen.

FRU DAG

forskrækket

Han også?

BERTHE

Der er noget — ja, han siger det ikke,
 men jeg tror, der er noget, som tvinger
 ham til det.

FRU DAG

Han må?

BERTHE

Jeg tror, han må.

FRU DAG

For snak! Han må ikke udsætte sin liv?

BERTHE

Der er så mange av familien Dag, som
 har gåt op der.

FRU DAG
— Hvad komme ham ved —?

BERTHE
ser på hende og tier

FRU DAG
Å, — fordi du er — — —?

BERTHE
Jeg bare tror det.

FRU DAG
Men det har du da forbudt?

BERTHE
J—a. Men jeg mente ikke noget med det.

ANDET MØDE

RAGNA
kommer igjen i lette sko
Sov jeg næsten i hele går, så har jeg
tat det igjen idag. I tre timer har jeg
faret om.

FRU DAG
Hvor har du været?

Bj. Bjørnson: Daglannet.

RAGNA

Op i skogen, mor! Som dufter! Ja, dersom I kunde forstå, hvad det er for mig! Jeg tar bargrenen og lar den gli gjennom hænderne — å! Så tar jeg bjerkeløvet, så tar jeg hæggen, så tar jeg, — ja, jeg legger mig i lyngen og ruller mig. Endda synes jeg, at jeg aldrig kommer nær nok. Nær nok indtil. Jeg havde lyst til å, — jeg havde lyst til — — ja, i sjøen kan jeg endnu ikke styrte mig.

BEGGE

Nej, nej!

RAGNA

Badehusene står på land, ser jeg. Og det betyr vel, at det er for kaldt?

BEGGE

Ja.

RAGNA

Men jeg kunde ha lyst til at gå Svarturen op til vor sæter!

BEGGE

Du også!

RAGNA

Her fødes vel ikke det barn, som ikke har lyst til det.

BERTHE

Men de gjør det ikke. Ingen uden lang øvelse. Aldrig har nogen kvinde gjort det.

RAGNA

Jeg kjender mig så stærk! — Når vi elsker, mor, har vi lyst til at fortjene at bli elsket igjen. Ved noget farligt.

FRU DAG

forbauset

Que dites-vous là?

RAGNA

munter

Jeg har ikke været tro mod denne naturen. Jeg har rendt fra den. Jeg har trang til at kjøbe mig min ret igjen!

BERTHE

med spot

Ved at gå Svarturen?

RAGNA

Ikke netop det; men noget sådant. Jeg ved ikke selv. Jeg er bare så grænseløs lykkelig ved at være her igjen, så det er akkurat, som noget kræves av mig.

FRU DAG

Når du føle så, da burde du rejse op til din far.

RAGNA
stivner

Til far?! Jeg rejse op til far!

FRU DAG

Og be' ham om forladelse. Det har du ikke gjort.

RAGNA
højtidelig

Og det gjør jeg aldrig.

FRU DAG

Men da han sendte dig til den pensjon i Paris, da gjorde han godt.

RAGNA

Det kan være. Men som han gjorde det! — I udbrud Å, — nu forstår jeg!

BERTHE OG FRU DAG
ser på hende

RAGNA

Hvorfor jeg var så ustyrlig glad her idag. Fordi jeg var her uden noget tryk over mig! Uden nogen angst for nogen! Gud, mor, du skulde ikke ha sagt det der!

Sætter sig

BERTHE

Nej, det skulde du ikke.

FRU DAG

Holde du da slet ikke av din far?

RAGNA

Jo! På avstand.

FRU DAG

Han er dog god.

BERTHE

Mod mig har han aldrig været andet.

RAGNA

Du, — du er en forkjælet unge. Skjønt det er sandt: han er god — også. Men den frykten for ham —? Jeg kommer visst aldrig over den. Den kan jage mig på sjøen. Husk Fredrik!

FRU DAG
forfærdet

Ikke sige sådant!

BERTHE

Ragna!

RAGNA

Nej, det var galt. — Men en blir ligesom så kjed av livet, når ingen ting er rigtig. — —

Jeg, som var så glad! Jamen faldt her skygge.

BERTHE

sagte til Ragna

Sig nu ikke mere. Det gjør mor så ondt.

RAGNA

uden at høre på det

Det er, som når fjorden drog forbi med uvejr. Noget ulykkeligere ved jeg ikke om. Da tænkte jeg altid på et eller andet galt, og som endnu ikke var opdaget.

FRU DAG

Men hvorfor gjorde du så meget galt?

RAGNA

Jeg glemte det, mor! Og så vidste jeg, gud hjælpe mig, tilsist ikke, hvad som var galt eller ret. Jeg var så ræd.

At du mindet mig om alt dette!

FRU DAG

Nu er han jo ikke her.

BERTHE

Og kommer her ikke heller.

RAGNA

Bare jeg nu kunde glemme det igjen!
Da jeg vågnet imorges, gol hanen tappert, og fuglene sang. Uden nogen avkortning. Ikke spor! Jeg åbnet vinduerne

og så ud. Den lyse luften rak til himmels, og fjældene stod i let solrøg. De nakke- dukket ikke. Men nu —! — Jeg er så ræd, de har minket.

BERTHE
muntert

Å — nej!

BRITA
fra venstre. Hun er en ældre pige i bonde- dragt. Har det vestlandske tonefaldet og taler tildels dialekt
Ramset ber om at få tale med frøkenen.
Vendt til Ragna

RAGNA
Med mig? Ramset? Hvem er det?

BERTHE
Det er fuldmægtigen her.

RAGNA
Hvad vil han mig? Kan jeg la ham gå?

FRU DAG
Nej, lad ham komme.

RAGNA
til Brita
Så sig det, kjære Brita.
Brita går
Hvad er det for en fyr?

BERTHE

Han er dygtig, siger de. Men Stener
kalder ham et rovdyr. —

RAGNA

Holder dere rovdyr her på gården?
Det banker. Ingen siger: »Kom ind!» den ene venter
på den andre
Det banker igjen

FRU DAG

Kom ind!

De to fniser

RAMSET

kommer

RAGNA

Men du storesten min: Ramsey!¹⁾ De
her?

RAMSET

Jo, frøken, jo!

RAGNA

Men i Amerika kaldte De Dem Ramsey?

RAMSET

Ja, i Amerika. Men jeg heder Ramset,
efter min fars gård. Og det kalder jeg
mig her.

¹⁾ udtales på engelsk.

RAGNA

De er fuldmægtig på gården?

RAMSET

Ja.

RAGNA

til de andre højt

Jo, han er et virkelig *animal de proie!*
Det er rigtigt det.

RAMSET

ler

Ja, det er det.

RAGNA

Forstår De fransk?

RAMSET

Nej. Men hvad frøkenen siger, er altid
rigtigt.

Alle ler, Ramset med

RAGNA

Nu må jeg be' om at få tale med Ram-
sey eller Ramset, alene. Jeg har et ærind
til ham.

De andre går ind i det næste rum og lukker efter sig.
Endnu medens de er i salonen, siger hun:

TREDJE MØDE

RAGNA

Det er nemlig tildels for Deres skyld at jeg er her i Norge.

RAMSET

Nej, virkelig! Hvordan skal jeg forstå det —?

RAGNA

Ja, det tror jeg ikke, De finder ud.

RAMSET

skuffet

Nej. — Nej, naturligvis. —

RAGNA

De var ikke her, da jeg kom?

RAMSET

Nej, jeg rejste et ærind ind til Botnen med samme dampskib, som frøkenen kom med. På dampskibet fik jeg høre, De havde været med. Men jeg vidste jo ikke, det var Dem. Det så jeg først nu, De kom gående hjem over gården.

Her er De også blet frøken igjen?

RAGNA

For jeg har aldrig været andet.

RAMSET
— Mrs. Andersson —?

RAGNA
Jeg har aldrig været gift. Hverken med Andersson eller med nogen anden. Men det er om Dem, vi skal snakke nu.

RAMSET
Så —? usikker Er der noget?

RAGNA
Noget galt igjen, mener De?

RAMSET
Ja — ha! Ja, netop!
Ler

RAGNA
ler
De er ikke sikker!

RAMSET
Jo, jeg? Men jeg er ikke sikker på Dem.

RAGNA
På hvad jeg kan holde for galt?

RAMSET
ivrig
Netop, ja! Akkurat ja!
Ler

RAGNA

Hør, Ramset, tror De endnu, at den måden, De købte skjærpet på, var ærlig? Tror De virkelig, at det var bare et påfund av mig, at den handelen var uærlig?

RAMSET

forlegen, dæmpet

Nej, nej, når De siger det, så —.

RAGNA

Tror De noget retskaffent menneske vilde si andet?

RAMSET

som før

Nej, nej! Når De siger det, — så er det så, da.

RAGNA

Det var da endda godt. — De må vide, at det gjælder det skjærpet nu. Det er meget for skjærpets skyld, at jeg rejste hid.

RAMSET

ivrig

Er det blet til noget?

RAGNA

Ja, blet til noget? Meget mere end De tænkte. De vilde snyde den andre for sin halvpart. Nu er han budt seksti tusen dollars for den. Ramset forbauset Så nu kan De få det samme nårsomhelst.

RAMSET

Nej, jøss, jøss! — Det var tre gange mere end jeg tænkte! Jøss, jøss! — men »snyde«, siger De. *Han vilde jo selv sælge.*

RAGNA

Fordi han ikke vidste, hvad De vidste! Det er at snyde, det, far!

RAMSET

stærkt

Nej, det er at handle, det!

RAGNA

Ja, handel er det. Varmt Men *uredelig* handel.

RAMSET

Naturligvis —. Når De siger det.

RAGNA

stærkt

Det er ikke bare, fordi jeg siger det. Det er så!

RAMSET

Ja, ja!

RAGNA

utålmodig

De tror det ikke?

RAMSET

tier

RAGNA

De tror det ikke?

RAMSET

Sandt at si —: jeg gjør ikke det.

RAGNA

Men er De aldeles . . .

RAMSET

Jo, jo! Når De ser slig på mig, så tror jeg, hvad det skal være!

RAGNA

Egenlig synes De nu, at De er snydt. At De skulde havt hele fortjenesten? Alle 120,000 dollars.

RAMSET

Det er ikke jeg, som skal ha dem.

RAGNA

Å —!

RAMSET

Ejendomsretten er lovlig skjøtet over på Dem.

RAGNA

De blev sint på mig, De blev kjed alt-sammen. Og gav så mig det. De furtet. Nej Ramsey, ikke tror De det selv, og ikke vil jeg ha det heller. —

Vent, så skal jeg hente dokumenterne.
Går ind gennem det første kammer til det andet. Dørene
står åbne efter hende

RAMSET
alene

Der fins da vel ikke magen til fruen-
timmer i fem kongeriger?

FRU DAG
høres fra det indre rum

Hvad søger du, Ragna?

RAGNA

Nogen dokumenter, mor. Nu har jeg
dem!

RAMSET

Der har hun dem! Hun kommer og
gir mig en formue. Som om det var et
par ark papir.

RAGNA
blir synlig igjen med en portefølje i hånden. Lukker
den siste dør efter sig

I denne her er det altsammen.
Værsgo!

RAMSET

Men det er jo skjøtet på Dem?

RAGNA

De kan da vel forstå, at det blev straks
gjort om igjen. Værsgo! — Ja, jeg vil
ikke beholde Deres papirer.
Lægger fra sig

RAMSET

De tror, jeg er så glad i penger, De?

RAGNA

Jeg skulde ikke kjende Dem?

RAMSET

Nej, da kjender De mig ikke.

RAGNA

Tøv nu ikke, Ramsey! — Hvad foretar De Dem her?

RAMSET

Jeg er fuldmægtig hos Deres far.

RAGNA
heftig

Tøv nu ikke, Ramsey! Hvorfor rejste De tilbake til Norge?

RAMSET

Fordi jeg hørte, at hjemme var dårlige tider.

RAGNA

Nu er vi i ret spor! Hvorfor slog De Dem så ner her på vestlandet.

RAMSET

Jeg er vestlænding.

RAGNA
Tøv nu ikke, Ramsey! Hvorfor netop på vestlandet?

RAMSET
Vestlændingen er lettere på det. Og så kjender jeg ham best.

RAGNA
Alle knepene hans?

RAMSET
leende
Netop.

RAGNA
Hvorfor er De på Daglannet?

RAMSET
På Daglannet? Jo, det gir anseelse. Og er en svært god udkigspost.

RAGNA
Efter noget at gjøre?

RAMSET
Ja, — spekulere.

RAGNA
I de dårlige tider?

RAMSET
Er det noget galt i det også?
Bj. Bjørnson: Daglannet.

RAGNA

Min bror talte om, at far havde købt forfærdelig store skoger til gården. Det var altså Dem det?

RAMSET

Det var mig.

RAGNA

Naturligvis! Hvordan faldt De på det?

RAMSET

Et rent tilfælde. Jeg fik vide, kompagniet var i forlegenhed for kontanter. Så rejste jeg ner og foreslog dem handelen. Og overtalte Deres far.

RAGNA

De tjente Dem en god skilling der?

RAMSET

lidt forarget

Hvordan vil De, handelen skal være, De da?

RAGNA

Jeg vil ikke længer ta mig av Deres opdragelse.

RAMSET

De tror, jeg holder så av penger. Nej, det er at handle jeg holder av. Det er at spekulere. *Det* er det, som er morosamt!

RAGNA

Men pengerne —?

RAMSET

Jeg har da sandelig gjort mangen god handel for Dem, Mrs. Andersson, uden at ta en cent!

RAGNA

Kanske det var spekulation, det med, Ramsey —?

RAMSET

Ha, ha!

RAGNA

Ha, ha, ha! Pludselig alvorlig Ja, tag nu Deres penger!

RAMSET

Når De vil det, så —! Med beundring Jeg må få lov at si, at dette er . . .

RAGNA

gjør en bevægelse med hånden

RAMSET

Nej, jeg skal ikke si noget.

Blir stående

RAGNA

Det er da ikke mere? —

RAMSET

Jeg synes, jeg må gjøre noget, jeg også:

Jeg har ikke lov til det; men jeg vil gjøre
Dem glad, Dem også . . .

RAGNA

. . . Hvad er det?

RAMSET

fornøjet

Deres far kommer her — idag!

RAGNA

fatter det næsten ikke

Siger De far?

RAMSET

Ja, godsejeren. Hr. Dag.

RAGNA

Hvad, hvad —? Hvordan ved De det?

RAMSET

Deres bror, ingeniøren, bød mig at bli
agent.

RAGNA

Og så —?

RAMSET

Det lod til, han vilde hale det ud. Så
tænkte jeg, at jeg kunde skynde på. Rejste
så ind til Botnen og telefonerte med gods-
eieren om fossen. Sa ham, at nu blev der
arbejdet i fossen. Med én gang forskrækket Var

det galt? Men gud bevare os! Jeg tænkte ikke noget ondt med det. Jeg gjorde bare min skyldighed.

RAGNA

Hvad svarte han?

RAMSET

»Jeg kommer straks. Men fortæl det ikke.« — — Jeg er svært ulykkelig, frøken —!

RAGNA

styrter ind til de andre; dørene står åbne efter hende

RAMSET

tar sine papirer og går

FJERDE MØDE

RAGNA

høres fra inderste rum

Far kommer.

BEGGE DE ANDRE

Far?!

RAGNA

Endnu idag.

Kommer fremover

BERTHE
efter

Hvorledes ved du det?

FRU DAG
efter

Ja, hvorledes?

RAGNA

Ramset telefonerte til ham, at Stener arbejder i fossen.

BERTHE

Der ser I!

FRU DAG

Det var stigt av Ramset. Meget stigt.

RAGNA

Nu rejser jeg igjen!

FRU DAG

Du rejse —?

BERTHE

Men Ragna —?!

RAGNA

Jeg kan ikke møde far! Gud, jeg kan ikke!

Jeg har ingen penger; men Stener låner mig nok.

FRU DAG

Jeg rejste aldrig!

RAGNA

Nej, for du havde os. Du blev for vor skyld.

FRU DAG

Men du skal bli for min skild!

RAGNA

Søde mor! Jeg kan ikke. Jeg vil heller ikke.

BERTHE

bønligt

Ragna!

RAGNA

Far siger ting, som — ja, som der blir dybe sår efter. Om mig kan siges så meget.

FRU DAG

efter hende

Dine sår, *se cicatrisent* — hvad sige vi? —

RAGNA OG BERTHE

. . . gror . . .

FRU DAG

Dine sår, de gror meget snart. Du er så sund.

RAGNA

ler sagte. Alvorlig

Jeg er ræd ham, mor!

FRU DAG

Men det er fejgt at være ræd.

RAGNA

Det sidder i blodet. Jeg kommer ikke over det. Nej, jeg vil rejse!

FRU DAG

efter

Du skal bli og slås!

RAGNA

Med far?! Hvad vil følgen bli av det?

FRU DAG

Lad den følge bli, hvad den vil!

RAGNA

Han kaster mig ud!

FRU DAG

Ja, ja. Men ikke fligte!

BERTHE

Jeg kjender ingen taprere end dig.

RAGNA

Mod alle andre. — Lad os ikke tale mere om det! Jeg gjør i alle fald en rejse. Hvorledes går dampskibene?

Hun sætter sig til bordet og tar en rute-bog, som hun blader ivrig i

FRU DAG

kommer bag hendes stol

Men far er da ikke bare slem? — Kan du huske, han bar dig over den bæk, og I faldt i, begge to?

BERTHE

læner sig over mod Ragna på den anden side bordet

Kan du huske, Ragna, da han tog farvel med dig på dampskibet, — mor skulde følge dig til pensjonen i Paris? Kan du huske, som han gråt?

RAGNA

ser op på hende fra bogen; men blader videre

FRU DAG

Kan du huske, da det nye fjøs, det blev bigget, og du var oppe på den mene? ¹⁾ Han havde lovet dig ris, om du kom på den mere igjen. Men du gjorde det lige godt.

RAGNA

Gud, det var den gutten til sorenskriveren! Han narret mig med sig. Jeg var glad i ham.

Vil til at blade igjen

FRU DAG

lægger hånden over

Far kom, og da faldt du ner. Kan du

¹⁾ Møne.

huske? Han gav dig ikke ris, han tog dig i sine arme, han kysset dig, han klædte dig av og lagde dig i sin seng og sad med din hånd, til du gråt ikke mere, men sov? Kan du huske?

Tar bogen fra hende

BERTHE

Kan du huske, da du drev av i færingen? Der var røget op et uvejr. Far kom ud med storbåden og bærget dig. Du var forbudt at gjøre sligt. Men han bare tog dig ind i kappen sin og varmet dig. Du var så våd og rød.

RAGNA

Å, du! Jeg fik ris, da jeg blev tør igjen!
— Men det er det samme: jeg skal bli!
rejser sig

FRU DAG

Tak!

RAGNA

til sin mor

For din skyld skal jeg ta stormen!

BERTHE

Det var ret!

FRU DAG

Far er ikke længer som du tror. Siden det med —, siden vor store ulikke er far anderledes. Meget anderledes.

BERTHE

Det er sandt.

RAGNA
stolt

End jeg! Jeg har da udrettet noget i disse år. Han må da ha respekt for det. Ikke bare tale til mig om ting, som hændte, før jeg rejste.

Jeg er da blet noget. slår om En nokså respektabel vaske- og strygekone.
De ler

Og så har jeg to gange før været i livsfare. Jeg kommer vel over denne med.
Alle muntre igjen

FEMTE MØDE

STENER
kommer rask ind

Nu skal dere høre nyt.

RAGNA OG BERTHE
Å, vi ved det!

STENER
At far kommer her? Om et øjeblik?

RAGNA OG BERTHE
opskræmte
Om et øjeblik? Nej!

FRU DAG

Nej.

STENER

Men I vidste, han kom?

RAGNA, BERTHE OG FRU DAG

Ja.

RAGNA

Det har Ramset fortalt.

STENER

Ramset?

RAGNA

Han har telefoneret efter far.

STENER

Har Ramset?!

RAGNA

Og varskudt om, at du arbejder i fossen.

STENER

Ramset! — Han prøvde først, om jeg vilde bestikke ham.

FRU DAG

slår hænderne sammen

Hvad siger du?

BERTHE

forfærdet

Det havde jeg ikke tænkt om Ramset.

FRU DAG

En sådan en pen mand.

RAGNA

siger efter sin mor

Det var meget stigt av Ramset, mor!

FRU DAG

oprigtig

Ja, det var!

STENER

Præsten telefoneret over til mig, at far netop har været hos ham. Nu er han hos sagfører Lie.

BERTHE

Hos sagføreren? Hvad vil han hos sagføreren?

FRU DAG

Ja, det spørge jeg også.

STENER

Det får vi måske vide. For nu kommer præsten over.

RAGNA

Dette blir en vigtig dag, skal dere se!

STENER

Det gjælder at holde sammen. Synes jeg da.

FRU DAG

Vi skal holde sammen? Mod far?

STENER

Det må vi nu tale om, kjære mor. Og vi har ikke megen tid.

BERTHE

Skal vi sætte os?

RAGNA

højtidelig

Vi sætter familieråd!

FRU DAG

frygtsomt

Og tale om far?

STENER

Kom her, mor!

Sætter hende i midten. Stener til højre. De andre til venstre

FRU DAG

bedende

Men Stener —!

STENER

Hør nu, mor! Du ved, hvorfor jeg er kommet hjem?

FRU DAG

Ja. Men jeg finde det ikke rigtig av dig at arbejde i den foss.

STENER

Med den foss, mor, rinder hver dag store værdier bort. Selv kan far ikke ta dem op. Han kan ikke engang leve her. Hvad var da naturligere, end at jeg fik gjøre det? Jeg, som dog skal ha det altsammen. At sige, hvis det går rigtig til.

FRU DAG

Kan du tvile?

STENER

Vi får se! — Jeg har budt ham at kjøbe hele ejendommen. Eller fossen alene. Som han selv vil. Til altsammen siger han nej.

BERTHE

Han har ikke sagt nej. Det er ikke så.

STENER

Hvad? Han berører det ikke! Han lader, som det ikke er budt. Du må da indrømme mig, at det er et afslag.

RAGNA

Hear!

BERTHE

Ja, forsåvidt —.

FRU DAG

Det finde jeg urigtig av far. Meget.

BERTHE

Men såvidt jeg forstod, er der noget, far vil spare dig for. Han tror ikke på den opfindelsen, du kommer hjem med.

STENER

Det har far ikke lov til. Det var det siste, vi gjorde sammen, min ven og jeg, før han døde, vi oprettet en forsøgsstation. Først da alt var prøvd og var, som det skulde være, spurte vi os for hos de første autoriteter. Og tog ud patenterne.

RAGNA

Hvad Stener gjør, det gjør han tilgagns.

STENER

En kommer ikke frem i vore dager uden det. — Det formynderi, far her tiltar sig, er utilladeligt.

FRU DAG

Men hvad gan vi gjøre for dig, Stener?

RAGNA

Det må jeg også få vide?

STENER

Dere kan, alle som en, holde med mig. Si, at Stener har ret. Han må få arbejde.

FRU DAG

Det tror du, han høre på?

BERTHE

Nej, det gjør han ikke.

RAGNA

Far bryr sig visst ikke mere om, hvad jeg siger i den sag, end om jeg vilde vifte med det gamle rudede skjørtet mit. Jeg har forresten lagt det efter i Amerika.

STENER

Jeg henvendte mig ikke til dere, dersom jeg ikke vidste, at dere kunde hjælpe mig.

ALLESAMMEN

Hvorledes?

Det banker

FRU DAG

Gom ind!

BRITA
kommer

Præstebåden lægger til bryggen. Jeg trodde, jeg måtte si det.

STENER

Tak, Brita! Jeg kommer straks.

BRITA
går

FRU DAG

Hvad gan vi gjere ?

STENER

Vent nu, mor, jeg må først forklare dere,
 hvad det er. Så I kan forstå det.

RAGNA OG BERTHE

Kjære, det gjør vi da!

RAGNA

muntert

Alfor godt!

STENER

Dette er nemlig ikke noget enestående!

FRU DAG

Hvad gomme det os ved?

STENER

Meget.

RAGNA

Herregud, så sig det med én gang, da!

STENER

Hvad dere skal gjøre?

ALLE

Ja!

STENER

Da svarte dere tvært nej, allesammen.

RAGNA

Du vil forlokke os?

STENER

Ikke engang overtale dere. Bare forklare.

RAGNA

Nu, ja, ja, da!

STENER

Har dere hørt ordet: »gammelmands-
forfængelighed«?

FRU DAG

Nej.

BERTHE

Jo.

RAGNA

»Gammelmands-trods« har jeg hørt.

STENER

Det er det samme. Trodsen kommer av
forfængeligheden. Folk lægger ikke videre
mærke til den; for den falder ikke i øjnene.
Men det er den intenseste forfængelighed
på jorden.

FRU DAG

De gamles.

STENER

De gamles.

RAGNA

Hvorfor?

STENER

Fordi de gamle er blet ensomme.

RAGNA

Ensomme? Én gang til: hvorfor?

STENER

Den fysiske varme har draget sig indover; på samme måden livet. Dem, som de engang delte alt med, er borte, eller de er selv blet ligedan. De er blet ensomme.

FRU DAG

Men de barn? Den ungdom?

STENER

Just et av beviserne, mor. De har glemt sin egen ungdom. Derfor forstår de ikke ungdommen længer. Så langt er de kommet udenfor. Så ensomme er de.

BERTHE

Det siger du til mor?

RAGNA

Til mor, men ikke om mor.

STENER

Tak Ragna! Jeg taler ikke om undtagel-

serne. De er, gud ske lov, mange nok, især blandt mødrene.

RAGNA

Nu begynder jeg visst at forstå. Muntert
Tror jeg da!

STENER

Ensom, det er at være optat av sig selv og sit. Bare av sig og sit. Kom iveauen for dem der, så skal dere få opleve noget.

FRU DAG

mildt

Der er mange slags ensomme, Stener.

STENER

Mange slags. Den slags, jeg tænker på, mor, sidder inde med den største del av magten og formuen i verden. Derfor er deres forfængelighed blet så farlig.

RAGNA

muntert

Dette skulde vi havt i vor diskussionsforening.

STENER

Kan du ikke være rolig, Ragna?

RAGNA

Jo da!

STENER

Disse gamle er ikke længer med i tanke-omsætningen. Så meget dyrebarere blir dem deres egne meninger. De blir tilsist hellige for dem. De blir religion.

BERTHE

Sådan med far. Akkurat!

FRU DAG

Far er da ikke forfængelig?

RAGNA OG BERTHE

Far?!

FRU DAG

Ikke mere end andre.

BERTHE

Deroppe på fjældet, mor, kan de få ham til, hvad de vil, bare ved at snakke ham efter munden.

STENER

De gamle, jeg tænker på, de har en slig stilling blandt os, at det, som vil frem, vanskelig kommer forbi dem. Det haker fast i dem. Og det er holdhaker, som forslår!

RAGNA

Vil du ha de gamle udryddet, Stener? F. e. ved gift?

STENER

Kan du slet ikke være stille, Ragna? —
Der er andre og sikkrere midler. Det patriarkalske er vi færdig med. *Det* formynderi hefter os ikke længer. I sin tur må så gammelmandsvældet efter. Det er også blet uudholdeligt.

FRU DAG
fornærmet

Hvorfor sige du os dette?

STENER

For at I skal vide, hvordan jeg tænker. Så jeg ikke misforstås, når jeg nu bøjer ind til vort.

FRU DAG

Nej, vent lidt! Nu har jeg tænkt det. En mand udav så store anlæg, som far, han blive syg. En mand, som vil så meget, han intet kan. Må han ikke bestandig tænke i sig selv? Og blive ensom? Det er ikke alder, det er sygdom. Far er *ikke* gammel.

BERTHE

Når en hører på far, så er det, som han har ret. Ja, det er! Det er stort! Og så indtrængende han gør det. Deroppe på højfjældet er det så underligt. Han tror, han taler med gud. Han tror, han har det fra gud.

STENER

Jeg gad vide, hvad for en gammel mand,
som står imod det, som vil frem, ikke tror,
han har det fra gud?

RAGNA

Hvad var det, du vilde bøje ind til, —
som du sa?

STENER

Jo! Svar mig på det: hvem ejer Dag-
lannet?

En forundringsfuld stilhed

FRU DAG

endelig

Det gjør far. Han 'ar det babir.

STENER

Papiret har han. Men vi har mere. Vi
har arbejdsplanen. Den, som skal fornye
altsammen.

FRU DAG

Far 'ar den ejendom fra sin far, og 'an
'ar den fra sin far, og 'an fra sin.

STENER

Alle er de døde. Men vi er levende.
Efter os kommer andre, som skal leve og
arbejde her.

Hvem ejer Daglannet?

FRU DAG
bestemt

Jeg vil ikke være med at gjøre far mere ulikkelig, end 'an er.

STENER

Snille mor, — tænk også lidt på mig! Jeg var vel så pass som ti år, da jeg stod foran fossen her og spekulerte på, hvorledes den skulde kunne samles. Det gjorde mig til ingeniør. Da jeg var blet ingeniør og havde forsøgt mig, kom jeg til far og bad om at få arbejde i fossen. Han svarte nej. Det drev mig så ud av landet. Men jeg glemte aldrig fossen. Min ven og jeg, vi sad foran fotografierne av den, og det var således han en dag kom på idéen. Jeg er ikke oppfinner; men jeg tror, jeg har vist, at jeg er administrator. At jeg forstår mine ting. Så, når jeg kommer tilbake for at begynde at arbejde her, skulde far ha tro til mig.

RAGNA

Det er sandt.

BERTHE

Ja! — Jeg har ondt av Stener, mor!

FRU DAG

Også jeg. Stener 'ar ret. Men hvad gan vi?

STENER

Holde sammen, har jeg sagt. Ikke gi ham fred. Han *må* bøje sig!

RAGNA

Dette tror du. Men om han nu ikke gjør det, snille Stener?

BERTHE

Far gjør det ikke.

Stilhed

FRU DAG

Ja, hvad da?

STENER

venter lidt, før han siger

Kjender dere til, at han har skrevet, at selv efter sin død skal han hindre det?

BERTHE

Ja, hvad kan han mene med det?

STENER

Spørg om det!

RAGNA

Kan sligt gå an?

STENER

Hvis det ikke hindres? Ja.

FRU DAG

Og hvorledes hindre?

STENER

Hvis han virkelig forsøger sligt, må vi
få det erklæret ugyldigt.

FRU DAG

Hvorledes?

STENER

Ved at få ham sat under formynderskab.

ALLE TRE
springer op

Far?!

Stilhed

FRU DAG

med knyttet hånd mod ham

Du er værre end din far.

Det banker

ALLE

står stille. Ingen svarer. Det banker éngang til

STENER

Kom ind!

BRITA
kommer

KVINDERNE
lettede

Brita!

BRITA
forsigtig

Præsten er nere. Han har ventet længe.

STENER

Nu kommer jeg.

Brita går. Stener siger, idet han rask går efter
Tænk nu over det!

SJETTE MØDE

De nærmest følgende repliker taler de i munden på
hverandre. Ingen hører

BERTHE

Det tåler ikke far! Det tåler ikke far!

FRU DAG

Den stolte mand! Det vilde dræbe ham.

RAGNA

Stener er blet hård. Ja synes dere ikke?

BERTHE

For en skam det vilde være! For os
allesammen!

FRU DAG

Er ikke far ulykkelig nok? Er 'an ikke?

RAGNA

Stener har været så meget sammen med englænderne. De er hårdere end vi!

BERTHE

Jeg skjønner ikke, Stener kan tro, at vi vil være med på sligt!

FRU DAG

Her er ingenting at gjøre. Jeg sa det straks.

RAGNA

I grunden har Stener ret. Og det vil jeg sandelig, dere skal vide.

Meget stærkt

Nej hør nu!

De andre holder op at tale

Vi må ikke være for slemme mod Stener, heller. Stener finder, det er endnu større skam for os, at her ikke arbejdes.

FRU DAG

Å, jeg blåse i de' arbejd'!

RAGNA

Også når det gjælder millioner?

FRU DAG

Å, jeg blåse i de millioner!

RAGNA

Ja, da er her bare én ting igjen. At sætte sig ner og vente.

BERTHE

På hvad?

RAGNA

På at far skal dø.

FRU DAG
forarget

At far skal dø —?

RAGNA

Om det så kan forandres.

Men det må jeg fortælle dere, at det blir I ganske alene om. Du og Berthe.

BERTHE
anelsesfuldt

Vi —?

RAGNA

For Stener rejser sin vej. Det kan dere da ikke tvile om.

Og denne gang skal han ikke rejse alene.

SYVENDE MØDE

STENER

kommer rask ind uden at lukke døren efter sig. Alle står forventningsfulde

Nu har jeg talt med præsten.

FRU DAG
meget bange

Hvad er det, Stener? Jeg ser, det er
noget?

STENER
helt for sig selv

Å, de hjem, som har en despotisk far!
De har alle sine martyrer. Større og mindre.
Fredrik!

BERTHE
sagte, idet hun går forbi ham til sin mor
Stener!

RAGNA
kommer

Hvad er det?

STENER

Far vil sælge.

RAGNA
sagte

Sælge? Endnu sattere Daglannet?!

STENER

Daglannet.

BERTHE
kommer svulmende

Har han ret til det? Daglannet? Vort
hjem?

STENER

Juridisk ret.

RAGNA
Så kan jo du købe det, Stener!

STENER

Med det vilkår, at jeg ikke må anlægge fabrik. Nej. Det vilkår er sat ind for at jeg *ikke* skal købe.

FRU DAG

Hvad vil han så med de benger?

STENER

Stifte et legat, som skal bære navnet. Det var derom han var hos præsten.

FRU DAG

Det tænkte jeg straks. Det var noget, han vilde med de benger.

RAGNA

Det er nu ligesom helt, da.

STENER

Det er muligt, at det er ædelt.
Jeg kalder det en despotisk voldshand-
ling. Den krænker, den oprører mig.
Går lidt

DE ANDRE

tier og venter

STENER

Men nu siger præsten — jeg vidste det ikke — at en ejendom, som sælges af

faderen, kan tages igjen af børnene. På odelstakst.

BERTHE

Det er jeg med på!

STENER

Han siger, at ejendommen også kan forpagtes bort indtil på tyve år. Under samme vilkaar, nemlig at der ikke arbejdes i fossen.

Præsten mener, at far vælger det siste, hvis han hører om, at ejendommen skal tages igjen ved odel.

FRU DAG

Hvad gjøre du så?

STENER

Ja, mor — Stanser bevæget, går lidt Hvis dere ikke hjælper mig, — så Stanser atter så må jeg forlade landet igjen.

Alle tier, alle står stille

RAGNA

træder endelig til og siger sagte:

Du skal ikke rejse alene.

STENER

tar hendes hånd, uden at se på hende, trykker den

BRITA

kommer ubemærket ind ad den åbne dør

Dere får undskyldte!

Alle vender sig. Brita peger mod vinduerne

Det er visst husbond, som sidder bag i
den grønne båden. Anna tror det også.

ALLE

mod vinduerne

FRU DAG

tar først sin kikkert med, som står ved hånden

RAGNA

ved øverste vindu

Herregud, — det er far!

STENER

stiller sig bag hende

FRU DAG

Ja, der er 'an! Der er 'an! Som 'ans
ansigt er tung! Som han ser på den gård!

Hun tørrer øjnene under kikkerten

STENER

mildt

Han er blet gammel.

RAGNA

Det stærke håret, du! Nu er det hvidt.
— — Jeg føler anderledes, straks jeg ser ham.

Bevæges

BERTHE

Nu kan dere se ham bedre! Han vender
hodet lige hid.

RAGNA

De øjnene! —

FRU DAG

Som 'an 'ar havt det vondt!
Bevæges

BERTHE

Nu lægger de til. Det slår om til regn.

FRU DAG

om lidt

Nu rejse han sig. Frem Nu går jeg ned.
Hun sætter kikkerten fra sig, går til spejlet og stiller sig

STENER

til Ragna, idet de går frem

Visst er der noget stort i det ansigt.

FRU DAG

Ja, hvad gjør I nu?

RAGNA

Vi går med, allesammen.

STENER

Tør vi det?

De ser på hverandre, usikre

Far er så vanskelig. Og nokså sky.

FRU DAG

Du 'ave ret.

BERTHE

Mor skal gå alene.

STENER

Det tror jeg også.

FRU DAG

Så går jeg.

Går

RAGNA

med lune

Du får hilse så flittig, da, mor!

BERTHE OG STENER
smiler uvilkaarlig

FRU DAG

som alt var på vejen, kommer frem igjen fra skjærm-
brættet

Nej, være nu snille!

Går

Tæppet

TREDJE HANDLING

Rummet fra første handling

FØRSTE MØDE

PRÆSTEN

en mand med varsomme bevægelser og langsomme ord. Han sidder i første stol til højre for bordet. Stolen er vendt frem. Han sidder og ser tålmodig på to høje, gammeldagse vinglas, fulde af en matgul vin. Ved siden av vinen står en høj flaske i plettet strå. Endelig siger han

Når glassene er skjænket i, er det dog, for at de skal tømmes.

Hvad ligner det så at gå bort, netop som de er skjænket i?

Australisk vin har jeg aldrig smagt.

Strækker hånden ud, drar den langsomt tilbage

Det er i de små ting, en skal lære at beherske sig.

Rejser sig

Her øver alle sig i forsagelse. — I denne vældige natur, i disse rasende uvejrbygger vokser op et folk, som færdes stille. Jeg undres ofte. Skjönt — når de er fulde?

Eller blir sinte? Eller optændte af begjær?
— Jeg tror virkelig, jeg tar mig et glas?
Jeg kan jo skjænke i igjen? — Å nej!

Familien Dag er den ældste her; men den er helt anderledes. Ingen af dem vilde ha betænkt sig på at drikke vinen, når den var iskjænket for dem. Ikke et øjeblik! Jeg tror virkelig, jeg tar mig et glas? Det er jo dog så uskyldigt. Altså: tar glasset, smager. Den er ikke så god, som jeg tænkte. Noget fremmed ved smagen. Skjønt — drikker hele glasset. Jo, den er god! — Jeg fylder igjen. Gjør det. Skjønt —? Det havde ingen af familien Dag gjort. Skal jeg —? Nej, å nej. Skjønt —?

Der er han tilbage igjen.

Sætter sig, værdig, stille

Ind kommer

SØREN

en ældre tjener i livré med gamascher. Bærer en nokså svær håndkuffert, en plaidrem, fuld af tæpper, og en rejsefrak

PRÆSTEN

Er det dig, Søren?

SØREN

forbi og ind i næste rum

Ja, her er vi.

PRÆSTEN

med en gang forskrækket

Han er alt kommen efter? Og finder
mig her?

Prøver, om han har mod til at gå ud gennem de to
rum. Men finder ikke dette mod

Han kunde se mig fra vinduerne her,
og det var endda værre.

FRU DAG

udenfor

*Ici vous trouverez tout comme vous l'avez
laissé.*

DAG

Tant mieux.

FRU DAG

ind

Hr. bastoor —?

DAG

ind

Er *De* her?

PRÆSTEN

Ja, jeg skulde —

stanser

DAG

går forbi ham uden at se på ham

Jeg skjønner, hvad *De* skulde.

Ind i næste rum

FRU DAG

Her står to glas, skjænket —?

PRÆSTEN

Det var Deres søn, frue, som —

FRU DAG

Ja, jeg ser den flaske fra *Australie*¹⁾.
Højere og vendt mod næste rum Skal ikke du ha
et glas vin med bastooren?

DAG
indenfor

Tak, jeg drikker aldrig vin.

FRU DAG

Det er sandt. End De og jeg, hr. bastoor?

PRÆSTEN

Nej tak, frue!

FRU DAG

Heller ikke De?

PRÆSTEN

Nej tak! — Jeg vil få lov at be' fru-
en hilse Deres hr. søn, ingeniøren, og si ham,
at jeg får nok tale med ham en anden
gang.

¹⁾ Udtales på fransk.

FRU DAG
roper ind til Dag

Hr. bastoor vil gå!

DAG
Undskyld, at jeg ikke kan komme.

PRÆSTEN
Farvel! Højere Farvel!

DAG
indenfra
Farvel!

FRU DAG
følger præsten til dørs
Ikke et glas vin på rejsen?

PRÆSTEN
Nej, tusen tak!

ANDET MØDE

FRU DAG
Du vil gjøre toilette?

DAG
indenfra
Jeg er straks færdig. — Du kan skjønne,
jeg forstår, hvad den fyren vilde her.

FRU DAG

Han vilde sladre.

DAG

kommer rask. Han var klædt som jæger. Nu har han
anden vest og frak

De langkjolerne kunde hjælpe os. Frem-
for alle andre. Istedetfor tør de ikke en-
gang bekjende de kort, de har på hånden.

FRU DAG

Du går så rask.

DAG

Det er vane fra fjældet. Men, banker sig
for brystet men den åndenøden! Begynder
straks igjen hernede.

FRU DAG

Den bastoor har sladret om den legat.
Hvad vil du med den legat?

DAG
bestemt

Sætte dam! —

FRU DAG
muntert

I den foss?

DAG
slår ind i tonen

Det kan du jo gjerne sige! Så blir det
symbolsk.

FRU DAG

Det vil glæde dig at se Stener. Dag tier
 For en mand han er blet, Sténer. Dag tier
 Han blive meget lig dig.

DAG

Det vilde ikke være heldigt.

FRU DAG

truer ad ham med fingeren

Nu er du stig! Du får ikke lov at være
 stig!

DAG

har gåt rask og set sig om, især ud vinduerne

End Ragna? Jeg hører, hun kom ifor-
 gårs. Hvordan er det med Ragna?

FRU DAG

Hun er ikke gift!

DAG

vender sig rask mod hende

Hun er ikke gift? Mørk Altså skilt?

FRU DAG

munter

Ragna har aldrig været gift.

DAG

Hvad? Mrs. Andersson? Var det ikke så!

FRU DAG

Det navn hun tog — men han var en slet mand. Han levde med en anden.

DAG

Ser du? Hvad sa' jeg?

FRU DAG

Du sagde rigtig. Det siges også Ragna. Hun vil takke dig.

DAG

glad

Ja så! Det skal mere mig at tale med Ragna.

FRU DAG

Hun er bleven en flink pige! Og så vakker. Hun ligner dig.

DAG

munter

Siger du det?

FRU DAG

Som da du var ung og i Frankrige og forsøgte alle ting.

DAG

Hvad levde hun så af? Hun ernæret sig selv?

FRU DAG

Ved at vaske og strige.

DAG

halv forskrækket

Hun var vaske —?

FRU DAG

Bå sin ginesisk. Hun tjende mange
benge og har nu gjort en verdensrejse.
Over *le Japon, la Chine, Ceylon, Suez* ...¹⁾

DAG

Det skal more mig at tale med Ragna.

FRU DAG

Dine barn dig lig. Du sige, hvad du
vil! Ragna er som den fjord og den foss.
Hun rulle sig i det lyng og skrige.

DAG

sætter sig, smiler

FRU DAG

Er du ikke rigtig bra?

DAG

Å jo. Men den åndenøden.

FRU DAG

Da blive du ikke længe her?

¹⁾ Fransk udtale.

DAG

Nej. Æn dag.

FRU DAG

Så skulde du dale med Stener straks.

DAG

Å nej. Først med Ragna.

FRU DAG

Hvorfor ikke Stener først? Stener er den første i alle dele. Du gan tro mig!

DAG

Forretninger. Nej, først det, som ikke er forretninger. Føj mig i det! Du har det bestandig godt?

FRU DAG

Især nu, mine barn er hjemme. Stilhed, kommer nærmere og siger bekymret, mildt Men er det sandt, — min ven — stanser

DAG

også mildt

Hvad er sandt?

FRU DAG

som før

At du vil sælge her?

DAG
ser længe på hende, nikker så

FRU DAG
Men det er jo at sælge dine barn?

DAG
springer op. Sagte
Hvad siger du?

FRU DAG
Deres hjerter, de er her!

DAG
End mit hjærte? Er det ikke også her?
Jo, min ven, det er. — —
Sukker, siger langsomt

Og min fars var her. Og min bestefars.
Vistnok de andres også, som jeg ikke har
kjendt.

FRU DAG
Hvorfor da sælge?

DAG
Fordi der er andet til; noget endnu
højere. Som vi må ofre vor følelse.
Sætter sig igjen

FRU DAG
Når det gjør så ondt? — Bare ondt? —
Ondt til alle?

DAG

efter en stund at ha set på hende

For at undgå det, som er endnu ondere.

FRU DAG

Og det er —?

DAG

pint

Du ved det.

FRU DAG

Nej, du skal sige det.

DAG

Hvorfor sige det, vi begge ved?

FRU DAG

For du skal høre dig selv sige det.

DAG

rejser sig, forlader sin plads; men går bøjet og holder sig for brystet

FRU DAG

Ser du? Du får ondt. Du går ikke!

DAG

stanser, siger med stor smerte

Er det min skyld, at tiden er blet så ond? — Ser, op, sagte Å, du min gud!

Går igjen som før

FRU DAG

Vil du ikke sætte dig igjen?

DAG

Jo.

Gjør det

FRU DAG

Hvor har du —?

DAG

tar i lommen

Her!

Drar op en grøn flakon med kort, bred hals, som
han åbner og lugter til

FRU DAG

Nu er det bedre?

DAG

nikker, sætter den fra sig

FRU DAG

Du skulde ikke have det så ondt.

DAG

smertelig

Så hjælp mig da! I, som kan det!

FRU DAG

Hvorledes, min ven?

Bj. Bjørnson: Daglannet.

DAG

Avstå fra dette! Som er synd! For det er mod min fars, mod min bestefars vilje, mod min. Det burde være dere alle dyrebart at holde gården fornem og renslig. Midt i oprøret og uhumskheden. Bevare Daglannet, som det altid har været. Fornemt og rensligt.

Vil Stener ikke respektere denne vilje, som jeg er sikker på er guds egen, nu, så kan han købe sig en gård med foss til. Der er visst mange at få. Og han er jo nu rig.

FRU DAG

Når jeg høre dig, synes jeg, du har ret.

DAG

glad og med udstrakt hånd

Så støt mig!

FRU DAG

som tar hånden

Og når jeg —

DAG

springer op

Sæt dig, sæt dig!

Tar en stol til hende, sætter sig, gir hende atter hånden,
når hun har sat sig

Du vilde si?

FRU DAG

Jeg vilde si, at når jeg høre Stener dale om den foss, og hvad han tænkte, når han

stod foran den foss som liden gut, så synes jeg også, han har ret.

Dag drar hånden til sig

Ja, for da er den foss ligesom hans.

DAG
strengt

Steners?

FRU DAG

Jeg forsikre dig, den foss gjorde ham til ingeniør, den gjorde, han rejste bort, den gjorde, han kom hjem igjen. — Og den kan gjøre, han rejse bort én gang til.

DAG
dybt fortvilet. For sig selv

Ja, der er ulykken!

FRU DAG

Hvad ulikke?

DAG

At du altid holder med barnene! — Så de har fåt andre øjne, andre ønsker . . . , bestandig andre.

FRU DAG

Mais que faire?

DAG
stort

Que faire? Lære barnene gudsfrygt. Ly-

dighed. Disciplin. Opdragelsens guddommelige bud.

FRU DAG
rejser sig

Contre ma conscience? Jamais!

DAG

C'est là votre faute à vous! Et cette faute, avec ses conséquences, a gâté ma vie!

FRU DAG

Voilà encore une fois des accusations, indigne de vous et de moi. Je m'en vais.

Går

DAG

springer op efter hende, men vender sig og roper
ud for sig

Å, min gud, nu høster vi ind! Nu kommer følgerne over os av vor evige ægteskabelige strid. Vi må gå fra det alt sammen!

FRU DAG
vender sig, ser på ham

DAG

med stor bebrejdelse

Når jeg greb dem i en åbenbar grov forseelse og vilde revse dem, tog du dem fra mig.

FRU DAG

Oui!

DAG

Du gjemte barnene hos dig, hvergang de havde gjort noget forfærdelig galt.

FRU DAG

Oui!

DAG

Sådan som det er her med bryggerne og båderne, fiskerne i fisketiden og ellers, — de lærte sig alt slags stygt, de fristedes, ja de lokkedes til at gjøre efter . . . Jeg tigget dig, å, jeg tigget dig om at holde imod med årvågen streng vilje. Men du ødelagde alt for mig! Du forstår ikke selv, hvad gudsfrygt, hvad lydighed, hvad disciplin er. Hvad alt dette betyr for vort liv. Du er fra oprørets land.

FRU DAG

stolt

Oui!

DAG

rasende

Barn, så viltre barn som vore, i så farlige forhold, må da kjende frygt.

FRU DAG

Jamais!

DAG

Å, min gud, min gud, om Fredrik havde frygtet, så var han idag iblandt os!

FRU DAG
med stor magt

Fréderic havde *for megen* frigt.
Det gjorde hans ulikke.

DAG
holder for sit åsyn. vakler til stolen
Å, Fredrik, Fredrik!

FRU DAG
medlidende
Toujours lui?

DAG
Toujours!

FRU DAG
på knæ hos ham
Pauvre ami! Efter lidt Om dette vi ikke
tale mere.

DAG
Nej.

FRU DAG
Du tåle det ikke.

DAG
Nej, jeg tåler det ikke.
Smerteligt
Og så er det unyttigt.

FRU DAG
Det skal du ikke sige. Dine barn er
meget bedre, end du dror.

DAG

Svar mig: elsker de hverandre?

FRU DAG

Jeg sige dig, det er en glæde at se dem sammen! Du stakkels ven, som ikke gan være med os!

DAG

Ja, det er savn.

FRU DAG

Skal jeg bede Ragna gomme? Hun vil muntre op dig.

DAG
nikker

FRU DAG
rejser sig

Ikke du tale. Hun tale!

DAG
smiler

FRU DAG

Gan du 'uske den fugl, som spiste af din hånd?

DAG
nikker

FRU DAG

Det blev koldt, og den gik bort; det blev

varmt, og den kom igjen. Og spiste atter af din hånd.

DAG

Ma chérie!

Hun går

DAG

drar et langt suk af dyb vånde. Idet han lar hodet synke ned på brystet, opdager han en plet på sin vest, vil fjærne den, kan ikke, skynder sig så ind i næste rum

TREDJE MØDE

En stund tom scene

RAGNA

kommer fra venstre, ser sig om. Aner, han er derinde

Gud hjælpe mig så visst, — jeg kjen-
der det som i gamle dager, jeg skulde ind
og få ris. — Jeg har sådan trang at lægge
hænderne bag på.

Gjør det

DAG

kommer ind i en anden vest, går lige mod Ragna
Velkommen, Ragna, velkommen hjem
igjen! Kysser hende på panden, tar begge hendes hænder
Nej, er du blet en staut jente!

RAGNA

Tak, far!

DAG
leende

Siger du tak?

RAGNA

Å, det er —

DAG

Amerikansk! De takker for en kom-
pliment?

RAGNA

Altid.

DAG

Fortæl mig nu lidt om Amerika!

RAGNA

Gjærne.

DAG

tar den stol, moren har sat i, og vil flytte den
længere fra, — stanser med den

Du er jo ikke gift?

RAGNA

Nej.

DAG

gjør et lidet ophold, som ventet han et ord fra hende.
Men hun tier. Så siger han lidt afkølet

Du kan tro, det glædet mig. — Du har
ernæret dig selv?

RAGNA

Hele tiden.

DAG

Det er jo bra. — Vi sætter os. Han stiller nu stolen tilrette for hende. De sætter sig Så fortæller du mig lidt om Amerika. Om livet i de Forenede Stater.

RAGNA

Jeg gjorde nu sist en rundrejse der. Hvad vil du høre om?

DAG

Du skal selv vælge. — Hvad som har gjort stærkest indtryk på dig.

RAGNA

eftertænksomt

J—a.

DAG

Hvad som skiller amerikanerne mest fra europæerne. For der er en forskjel.

RAGNA

En meget betydelig.

DAG

Hvad kommer den av?

RAGNA

Ikke av noget enkelt; men av mange ting.

DAG

Der er dog ligesom en hovedgrund. En, stærkere end de andre.

RAGNA

Det er der. Derover blev jeg snart klar.

DAG

Hvad er det?

RAGNA

Det er barneopdragelsen.

DAG

I hjemmet?

RAGNA

Og i skolen. Skolen virker på hjemmet.

DAG

Hvordan?

RAGNA

Barnene har forskellige religioner. Det pålægger tolerance.

DAG

Ja, religiøst. Men tolerance i barneopdragelsen? Jeg forstår ikke det.

RAGNA

for sig

Her er jeg visst kommet galt afsted! — Jeg får bøje af.

DAG

Hvad mener du med tolerance i barneopdragelsen?

RAGNA

I Amerika, ser du, er der ligesom ingen tradition. Alt er på ny grund. Eftersom behovet er idag. Ikke efter som det var igår. Eller for hundre år siden.

DAG

Det kan være bra nok. Men hvad har det at gjøre med barneopdragelsen?

RAGNA

for sig

Han vil ha barneopdragelsen.

DAG

Har de fundet noget nyt for barneopdragelsen?

RAGNA

rask

Gud, ja da! I Amerika har de respekt for barna.

DAG

Ja så!

RAGNA

De skrømmer dem ikke. De bare taler til dem. Til deres forstand.

DAG

Før de har nogen?

RAGNA

De vækker forstanden. Det er et helt andet system. Det har gåt dem i blodet.

DAG

ironisk

I blodet?

RAGNA

Ja, i karakteren, da! De begynder der med at opdrage æresfølelsen.

DAG

som før

I barna? På to år?

RAGNA

ufortrøden

På to år? Nej, det er bare at skifte tørt på dem. — Nej, fra de begynder at forstå. Roser dem, når de gjør rigtig; får dem til at føle sig lykkelig ved det. Vækker deres æresfølelse, altså.

DAG

Jeg finder ikke dette særdeles nyt. Eller særlig amerikansk.

RAGNA

Det ny er naturligvis måden. F. e. al-

drig i det ene øjeblik at vække æresfølelsen
for i det andre at knække den.

DAG

Hvordan knække den?

RAGNA

Å gud, da, ved at prygle dem! Ved at
gjøre dem ræd. For sig Nu skal jeg visst
snart ha ris?

Lægger hænderne bag

DAG

De behandler barna som voksne i Ame-
rika?

RAGNA

Akkurat! Der er ordet. Som små voksne.

DAG

livlig

Nu begynder jeg at forstå.

RAGNA

som mistyder livligheden

Ja, ikke sandt? Så er det dette med
samvittighedsfriheden.

DAG

Og skolebarna? Samvittighedsfrihed for
skolebarna?

RAGNA

Gud, ja då! Ingen, ikke forældre, ikke lærere, ikke nogen tvinger på dem sin religion. Det falder dem ikke ind.

DAG

Det falder dem ikke ind?

RAGNA

De får vælge selv.

DAG

F. e. at leve uden?

RAGNA

Også det, — hvis de vil.

DAG

For barn det må bli?

RAGNA

Ja, ikke sandt? Jeg har aldrig set så velopdragne barn.

DAG

Nej, det kan jeg tænke. Når de får gjøre, akkurat hvad de selv vil. — Dette interesserer mig overordentlig.

RAGNA

De har lært, hvad de skal ville, skønner
du . . .

DAG

Naturligvis.

RAGNA

Og lært at ville. Deres vilje er aldrig
blet knækket.

DAG

Jeg siger igjen: for barn det må bli!

RAGNA

Og for voksne, far! Det glæder mig
virkelig, at du har forstået mig.

DAG

Ja, forstået dig? — Du er den frækkeste
tøs, som nogensinde er vendt hjem.

RAGNA

springer op

DAG

rejser sig og lægger til

Det er du!

RAGNA

Men du storeste gud!

DAG

Ikke denne frivole brug af guds navn!
Det forarget mig også, da du fortalte.

RAGNA

Det kan være. Men hvad galt har jeg ellers sagt? Jeg har jo bare fortalt.

DAG

rasende

Ikke anstil dig, som du ikke ved, hvad galt du har sagt!

Jeg tænkte at høre noget ganske andet. Taknemlighed for, at jeg greb ind i din skjæbne og sendte dig til pensjonen i Paris. Undskyldning for, at du rømte derfra. Du forstår da vel, hvad det var for slag i ansigtet på dine forældre?

RAGNA

Det var visst meget ilde. Men jeg har selv gjort det godt igjen.

DAG

Og da er det det samme med os?

RAGNA

Jeg skulde begynde med at be' om forladelse?

DAG

Du er svært kaut på det, Ragna!

RAGNA

Det synes du? — Ved du, hvad jeg
Bj. Bjørnson: Daglannet.

synes? At vi overhovedet ikke skulde ha begyndt på det der.

DAG

Nej, der skal begyndes med i hver sætning, indirekte, frivolt, at føre anklage mod din far? Således skal der begyndes!

RAGNA

Hør, far —!

DAG

afbryder

Det er visst bedre, du hører lidt på mig, min pige!

RAGNA

Nej, nu får det være nok!

DAG

S—å! — Du forstår bestemt ikke, hvor lidet, du har hørt mig? Hvor hensynsfuld jeg har været mod dig?

RAGNA

Du?!

DAG

Dengang du sprang her med denne — jeg kan ikke bekvemme mig til at nævne hans navn; jeg finder det ufint af dig, at du har båret det! —, da sa jeg ikke ét ord til dig.

RAGNA

Men hvad sa du til ham, og hvad gjorde du?

DAG

Det var en anden sag! Men for dig arrangerede jeg alt i Paris. Og fik din mor til at følge dig. Det var visst lige ved, — hvad?

RAGNA
ligbleg

DAG

Da du så hørte, lømmelen var strøget over til Amerika, rømte du snart efter. Heller ikke da hørte du et ords bebrejdelse av mig. Hvorvel jeg forstod, hvad som drev dig avsted. Hvad, som ikke gav dig ro, før du nådde ham.

RAGNA

skriger og gjemmer sit åsyn. Straks efter
Jeg tåler ikke, at nogen siger mig sådant.

DAG

S—å?

RAGNA
gjentar

Jeg tåler ikke, at nogen siger mig sådant.

DAG

Ikke din far?

RAGNA

Her er absolut ingen forskjel. Du har
krænket mig, så jeg har ikke ord.

DAG

nærmere

Du havde for mange. Derfor stanset jeg
dig.

RAGNA

brister i heftig gråd. Går langsomt mod døren. Hun
stanser én gang; men går videre. Altid gråtende

FJERDE MØDE

DAG

i stærk bevægelse, som snart går over i lidelse; han går
hen til bordet og støtter sig

BERTHE

kommer fra venstre

Men far —? Hvad har du sagt Ragna?
Hun kommer ud igjen fra dig storgråtende.
Og svarer os ikke.

DAG

med møje

Spørg heller, hvad hun har sagt mig.

BERTHE

Jeg har aldrig set nogen være mere —
ja, i sit inderste oprørt.

DAG

som før, idet han sætter sig og tar sin flakon frem
Oprørsånden.

BERTHE

Der findes ikke snillere menneske på
jorden end Ragna. Det er da alle vi andre
enige om.

DAG

svarer ikke

BERTHE

Å, far, dette har du synd av.

DAG

ligegyldigt

Tror du?

BERTHE

Ja! Gjør det godt igjen, far! — Er det
ikke noget, jeg kan sige til Ragna? For at
trøste hende?

DAG

Nej.

BERTHE

Husk, så længe Ragna har været borte
fra os! Og så glad hun var ved at være

kommet hjem igjen. Stanser spørgende; men han svarer ikke Du må gjøre det godt igjen, far!
Han svarer ikke

BERTHE

går bekymret fra ham. Men forlader ikke rummet

DAG

Berthe!

BERTHE

Ja, far.

DAG

Du har vel hørt, du også, at jeg kanskje må sælge Daglannet.

BERTHE

Ja. — Men jeg forstår det ikke.

DAG

i udbrud

Jeg forstår det ikke selv!

BERTHE

Men hvorfor da, far?

DAG

venter en stund

Jeg har fåt den befaling.

BERTHE

står forundret. De tier begge

DAG

Hør nu!

Jeg sad på bestefars fang. Han havde strid med sine sønner. »Du skal aldrig slippe Daglannet,« sa han til mig. »Du skal ikke leve som de andre. Men leve sparsomt og forstandigt. For det er med ære du skal bevare Daglannet. Ellers ikke.«

BERTHE
beskedent

Du har fortalt mig det før.

DAG

Det har jeg vel. Du hører vilkåret: »med ære«. Du ved, hvem bestefar var?

BERTHE

Han var jo så stærk?

DAG

I alt, han vilde. Og han vilde bare ret. Derav kom striden.

BERTHE

Den døde han jo fra?

DAG

Han omkom på fjorden her. Hvis ikke, havde han levet endnu. Han var en kjæmpe.

Du ved, han er den eneste, som har gåt Svartur-vejen op til sæteren tre gange?

BERTHE

Nej, det er han ikke. Det har nu også Stener gjort.

DAG

rejser sig i stolen

Har Stener? Ja, to gange?

BERTHE

Nej, nu er det tre.

DAG

Han har gåt den, siden han kom hjem?

BERTHE

Ja, det har han.

DAG

for sig selv

Hvad mener han med det?

Sætter sig igjen

Berthe! — Vil *du* ha Daglannet?

BERTHE

Jeg?!

DAG

Det er min inderligste, kjæreste drøm. Bagenom alt det andre har jeg havt dette udsyn. — Bønligt Berthe!

BERTHE
forvirret

Men far —!

DAG

Jeg kræver ikke, at der aldrig skal bygges i fossen. Nej, tværtom! Helst straks. Helst så meget, I vil! Bare der byr sig en opfindelse, en bedrift, som ikke trænger alle disse folk, al den strid og uhygge. Jeg værger min arvede ejendom, Berthe, Dagenes gamle hjem. Mod oprørsånden, rethaveriet og grådigheden. Sådant skal *ikke* flytte ind her.

BERTHE

Jeg ved det. Du dikterte mig det jo.

DAG

Det gjorde jeg. —

Men tar du gården, da er det et vilkår til.

Berthe opmærksom

Den, som ægter dig, skal ta navnet Dag.

BERTHE

glad, men dæmpet

Han skal kalde sig Dag?

DAG

Du synes om det?

BERTHE
ligefrem

Ja.

DAG

For så får dine barn det navn.

Ophold

BERTHE

En til får det.

DAG

En til også. — Du er glad i det navn?

BERTHE

Jeg er mere end glad i det. — — Det er som med Daglannet, det.

DAG

rejser sig

Så tag gården, *du!* Og en uendelig byrde er væltet af mit sind. —

BERTHE

som vågnende

Men Stener —?

DAG

smerteligt

Stener kan ikke få den. Han tar ikke mod vilkåret. — — Du ved ikke, hvor jeg lider ved det, Berthe.

BERTHE
står en stund, siger så klart og roligt
Jeg vil ikke ta gården fra Stener, far.

DAG
lar sig synke i stolen igen
Jeg tænkte det. — — — Mor. — — —

Ophold

BERTHE
forsigtig
Vil du nu ikke tale med Stener?

DAG
stille
Jo, jeg må det!

BERTHE
vover endelig at sige
Skal jeg be' ham komme?

DAG
nikker resigneret

BERTHE
kaster sig ned hos ham. Siger stille
Vi har så ondt av dig, far. Vi holder
så av dig.

DAG
Ja, du.

BERTHE

Nej, allesammen.

DAG

Du og mor!

BERTHE

Nej, allesammen.

DAG

Nu kan du be' Stener komme.

BERTHE

rejser sig og går

FEMTE MØDE.

DAG

kaster sig bagover i stolen, dybt ulykkelig. Han stønner

Ånej, ånej, ånej! At det skulde komme så vidt! — At jeg nu må gå ifærd med dette!

Han rejser sig, han går, han sætter sig igjen. Endelig kommer

STENER .

DAG

rask op og frem mod ham

Goddag, Stener!

STENER

Goddag, far!

De gir hverandre hånden

DAG

Du ser godt ud. Stærk og sund.

STENER

Du også, synes jeg.

DAG

Kunde ha været bedre, hvis ikke dette —.
Jeg havde ventet at se dig oppe hos mig.

STENER

smilende

Det var ikke lyst, som manglet.

DAG

også smilende

Men lejlighed?

STENER

som før

Det er jo først nu blet tilgængeligt der-
oppe på højfjældet.

DAG

Ja, det er ikke længe siden. Men da
ventet jeg dig også.

STENER
smilende

Da sendte jeg straks et forbud. For at høre, om jeg var velkommen.

Under dette har de sat sig. Mens fru Dag og Ragna sad på siden av Dag, sætter Stener sig foran bordet i den store stolen, som han vender fra bordet mod farens stol

DAG
Velkommen er du bestandig.

STENER
smilende
Men ikke det, jeg har fore?

DAG
Mindre det, ja. — Du har jo fåt min skrivelse?

STENER
Ja.

DAG
Jeg håber, du respekterer, at mit syn på fremtiden er arv. Det har været min fars og min bestefars.

STENER
Jeg vidste det.

DAG
Jeg håber også, du går ud fra, at det,

jeg ønsker, i alle måder er mig lige dyrebart, som det er dig, det, du ønsker.

STENER

Jeg har så meget lettere for det, far, som jeg just prøver at gjøre det klart for mor og for mine søstre, at dette ikke er noget isoleret tilfælde.

DAG
ivrig

Nej vist er det ej!

STENER

Om formen er særegen, så er det ligefuldt to viljer i samtiden, to strømninger —

DAG
avbrydende

Nå! Det er da hyggeligt endelig at tale med et mandfolk!

STENER

— To modsætninger, som længe har været der, men først nu i bevidst, åben kamp. Nu, da ungdommen er tidlig og almindelig oplyst, og da det begynder at gå fortere . . .

DAG

For fort, for fort, — efter min måde at se på. Jeg er ellers enig.

STENER

Det er ikke kampen mellem det gamle og det ny . . .

DAG
avbrydende

Den har altid været der.

STENER

Om ikke altid, så nok så længe. Men det er kampen mellem de gamle og unge, mellem disse selv, som nu begynder. Endelig engang.

DAG

Det kan ikke bedre siges. Her er noget, som må avgjøres. I ærlig, stor kamp.

STENER

Så langt er vi altså enige.

DAG

Så langt.

Et ophold. De ligesom venter på hverandre

STENER

Fra Australien rejste jeg sammen med en katolsk præst. En ung flink mand. »Er det ikke åbenbart for Dem også,« sa jeg, »at den katolske kirke og den hele katolske menighed vilde vinde på, at kirken opgav sine krav på verdslig magt?«

»Det mener de fleste av os yngre,« svarte præsten. »Men de gamle vil ikke.«

DAG

Deri har de gamle uret.

STENER
forundret

Siger du det?

DAG

Naturligvis.

STENER

Så spurte jeg ham en anden dag — rejsen er jo så kjedsommelig lang. En ved tilslut ikke, hvad en skal tale om —, jeg spurte ham, om han havde fulgt med i den store bibelkritiske videnskab? »Ja, det er mit fag,« svarte den unge præsten. »Nå,« — sa jeg, »var det ikke likere, at kirken bøjet sig for videnskaben? Og samlet sig om det, som gjælder hengivelsen i gud? Fik den ikke da en større indflydelse over de moderne sind?« »Ubetvinget«, svarte præsten; »men de gamle vil ikke.«

DAG

Deri har også de gamle uret.

STENER
endnu mere forundret

Det siger du?

Bj. Bjørnson: Daglannet.

DAG
med skalk

Du ventet ikke det?

STENER

Nej.

DAG
Du har opkonstrueret et billede af mig,
som ikke holder stik.

Ler

STENER

Forsåvidt —!

Ler også

DAG
Så er der en del unge, som er værre
end de gamle. Dem glemmer du.

STENER

De unge med de gamle sind? Jeg glemmer dem ikke. De kan nemlig ingen vegne komme uden de gamle, som sidder med magten og med det meste av formuen.

DAG
munter

Blandt dem vilde du ha mig?

STENER

Du er mere frisindet, end jeg vidste.

DAG

Ser du?

STENER

Men nu skal jeg forsøge med et tredje.
Kanske det træffer.

DAG

Kom an!

STENER

Jeg vender hjem fra helt andre forhold.
Det slår mig derfor så meget stærkere, at
det norske folk er dybt nedsunket i gjæld.

DAG

Privat gjæld, mener du?

STENER

Også privat. Udlandet ejer jo, snart
sagt, både jorden og bedriften. Gjennem
bankerne. Men denne gjæld, den private
gjæld, behøver ikke næste slægt at overtage.
Det er en frivillig sag.

Nej, jeg tænker på statsgjælden. Den
må de næste slægter trække med. Hvis de
vil bo i landet.

Har de gamle havt ret til at fortrædige
de næste slægter på den måde? Med
disse sine egne uhyre byrder?

DAG

Det er for de næste slægters skyld, de har stiftet gjælden.

STENER

Hm!? — Det er nok først og fremst for at ha fordel af den selv.

DAG

Vi tør slet ikke stifte offentlig gjæld?

STENER

Jo, den vi selv kan betale.

DAG

Men om folket kom i livsfare?

STENER

Der nævner du den eneste tilladelige undtagelse.

Føltes det ansvar, vi unge kræver af magtens mænd, så kom vi heller ikke så let i livsfare.

DAG

Der må slet ikke drages sammen gjæld på efterslægten?

STENER

Nej.

DAG

Så kunde aldrig nogen slægt lægge lange planer.

STENER

Jo, den ene lange plan, som den selv kan betale. Nu grundlægger den og begynder den på tyve.

Kanske efterslægten frabad sig de fleste.

Kanske gjorde den det selv meget billigere, meget bedre.

Nu må de slæbe sig trætte på fædrenes letsindige bestemmelser over deres formue og over deres liv.

Jeg spør: er det tilladt at gjøre slige indgreb i de unges fremtid?

DAG

Å—hå! Det er did, du vil?

Rejser sig og udvider brystet

STENER

rejser sig

Did er det. Vi kræver nyt ansvar.

DAG

støtter sig til bordet

Men om vi gamle helt resignerte overfor fremtiden —

STENER

Det ønsker ingen!

DAG

— der kunde komme tilfælde, hvor også det blev svært ansvarsløst.

Får jeg syne dig det i et eksempel?

STENER

Ja, kjære —!

DAG

Det er nok så nærliggende. Ser på Stener
Jeg tror ikke på din vens opfindelse.

STENER

tørt

Jeg hører det.

DAG

Udførbar, ja. Men svært risikabel. Den kan let bli din ruin.

Når jeg nu tror det, skal jeg så ikke hindre det? Gjøre det indgreb i fremtiden? I din fremtid?

Går i åndenød opover mod øverste vindu og åbner det

STENER

står lidt

Ja, dette er som med bibelkritiken, det.

DAG

vender, kommer nærmere nedover igjen

Hvad i al verden har dette at gjøre med bibelkritiken?

STENER

De gamle tror jo ikke på den heller.

DAG

Men det er da virkelig de gamle teologers undskyldning.

STENER

Det er det, — forsåvidt nemlig, som de har tabt den evnen. Evnen til at tro.

DAG

Fordi de er blet gamle?

STENER

Deri består det at bli gammel. Da taber så mange den evnen.

DAG

støtter sig til stolen

Det er just evnen til at tro, de da vinder! Om de før har tabt den, da får de den igjen, min søn.

STENER

Du mener troen på det der bagover, som menneskeheden længst har passeret. Ja, den besøger nok de gamle. I deres ensomhed.

DAG

han står nu ved bordet, som han støtter sig til. Lige foran stolen. Bekjemper sig, siger

Hvad kalder da du tro?

STENER

Evnen til at se vejen fremover. Den har aldrig havt sandere navn.

DAG

vil svare. Istedet sætter han sig

STENER

Du er ikke vel?

DAG

Jeg har lidt åndenød.

STENER

Kan jeg hjælpe?

DAG

ryster på hodet og tar sin flakon

STENER

efter en stund

Skal jeg gå?

DAG

med besvær, som siden viger

Nej. — Jeg har noget at si dig.

STENER

Men kan du nu?

DAG

I alt det, du har sagt mig, min søn, savner jeg ét ord.

STENER

Og det er?

DAG
grebet

Et eneste ord. — Du kan ikke gjætte det?

STENER

Nej.

DAG

Ordet for sammenhængen. De gamles erfaring, de unges ild, — eller tro, om du vil. Det, som binder dette sammen. Føjer det, som var, til det, som er, til det, som kommer. Sammenhængen.

STENER

Udviklingen?

DAG

Mere!

Ser på ham, siger højtidelig stille

Gud.

Ophold

STENER
står urørlig

DAG

Du har intet at svare?

STENER
roligt

Den ny slægt kommer med ny ret, hvad navn du så gir den.

DAG

Den må komme i lydighedens ånd. Det gir sammenhængen.

Du skal hædre din far og din mor, og da skal du leve længe i landet. Vilkåret.

STENER

De døde må ikke kunne fortrædige og fortrænge de levende.

DAG

farer op fra stolen, men overvinder sig
Er jeg da allerede død?

STENER

Nej, kjære far!

Vægtigt

Men du støtter de døde mod den levende.

DAG

sætter sig igjen, bekjæmper sig
Nu skal du gå, Stener!

STENER
forsigtig

Jeg trodde, der var mer at tale om?

DAG

Nej, jeg behøver ikke at vide mere.

STENER

Du er dårlig, far. — Jeg synes ikke, jeg kan gå fra dig.

DAG

vinker av med hånden

STENER

går, men stanser bag ham

DAG

har rejst sig stønnende i stor vånde. Går et par steg fremover. Fornemmer Stener bag sig. Vinker av med begge hænder

STENER

går, seende på ham

DAG

i dæmpet udbrud

Det er en farlig mand!

Vantroen, oprøret, spekulations-grådigheden. Og det skal rykke ind her . . . skal repræsenteres her . . . av en, som bærer navnet Dag?!

Aldrig! Går mod stolen En mand er han blet! — En sjelden viljekraft. — For et tab! Ser op At du tillader det? — Jeg forstår dig ikke.

Sætter sig

Det banker

SJETTE MØDE

RAMSET

stikker hodet ind, da intet svar kommer

DAG

Jeg har ikke sagt: »Kom ind!«

RAMSET

beskeden

Jeg vilde se, om også her var tomt.

DAG

Tomt?

RAMSET

Hele Huset er tomt.

DAG

Hvorfor?

RAMSET

Jeg ved ikke. Sagfører Lie telefonerte over til mig. Jeg kommer lige fra ham og finder hele huset tomt.

DAG

Jeg er da her.

RAMSET

Ja—ha! Og nu også jeg, — om jeg tør regne mig med?

DAG
som ikke er vel
Hvorfor kommer De her?

RAMSET
Sagfører Lie er også min sagfører nemlig —

DAG
utålmodig
Vil han mig noget?

RAMSET
Han telefonerte over til mig, at De vil sælge Daglannet.

Pause

DAG
Hvad kommer det Dem ved?
Dag læner sig nu til bordet, foran sin stol. Han har det åbenbart ondt

RAMSET
Nej, forsåvidt, så —! Men når Daglannet skal sælges, — så kan det vel også kjøbes?

DAG
ser på ham
Har De en kjøber?

RAMSET
Ja.

DAG

Hvormeget vil han gi?

RAMSET

Jeg opfatted det, som her ikke kan pruttes.

DAG

Nej.

RAMSET

Ja, — hele summen, da!

DAG

Det var mærkeligt. Jeg har aldrig nævnt den for nogen.

RAMSET

Nej, men den falder ligesom af sig selv.

DAG

Altså?

RAMSET

300,000.

DAG

ser på ham og siger så:

Det slår nøjagtig til. Ikke mindre, ikke mere.

RAMSET

Må betales kontant, hører jeg.

DAG

Inden to måneder.

RAMSET

Summen er svær, terminen også.

DAG

Det er altså en fra byen, som byr? Gjennem sagføreren?

RAMSET

Nej, han er nok her.

DAG

Hvem?

RAMSET

Ja, — hvis De ikke har noget mod det, — jeg.

DAG

Har De så mange penge —? Kontant —? Og er i tjeneste hos mig?

RAMSET

tier

DAG

Kontrakten må skrives.

RAMSET

Den er skrevet. Jeg har den her.

Tar den frem

DAG

lar sig falde i stolen

RAMSET

ser en stund på ham

Han har det, nejgu, ikke godt.

DAG

Der er et vilkår.

RAMSET

Ja, det står.

Folder dokumentet ud, lægger det foran Dag

DAG

har lænet den ene arm på bordet og lagt hodet i hånden. Han ser flygtigt i dokumentet og lar det falde på bordet

RAMSET

Det skal stå hen?

DAG

Nej.

Han lar sig stille glide bagover i stolen og dækker sit åsyn med den ene hånd

RAMSET

for sig

Han er nok ikke videre glad?

DAG

tvinger sig, sidder atter opret i stolen

Er det mere?

RAMSET
ser forundret på ham. Endelig
Underskriften —?

DAG
Det er sandt. Ser atter i dokumentet. Ser så
hen på bordet, foran sig og bag sig Her ikke
skrivesager. De må være derinde.
Rejser sig, tar dokumentet, ser en stund paa Ramset,
går langsomt indover, stanser, ser op, siger stille:
Du er for hård med mig!
Ind i næste rum

RAMSET
vendte sig forlegen bort, da Dag stod og så på ham.
Hører højest forundret Dags udrop. Da Dag er i næste
rum, siger han:

Hård mod ham? Jeg? Nej, denne-
gangen er jeg ikke hård. 300,000 og om-
kostningerne! Endda ikke kunne hugge i
de nye skogerne før om ti år.

Det er ikke engang jeg, som har sat
prisen. Jeg vil rigtig spørge, hvad han
mener med det.

DAG
kommer ind som i en drøm

RAMSET
Ham er det nok ikke værdt at tale til.

DAG
går hen til øverste vindu, læner sig
Daglannet er vakkert. Kommer frem og lang-
Bj. Bjørnson: Daglannet. 12

somt mod Ramset **Jeg kan ikke.** Går igjen, stanser, kommer. Siger intenst *De* kan hindre, at her forberedes noget i fossen. Det byr imod at ha krangel med min egen søn.

Indtrængende

Om jeg overdrog Dem at styre ejendommen med en ejers ret i tre år? Vilde De så gjøre det? Hindre, at her arbejdedes i fossen?

RAMSET

Naturligvis.

DAG

Hvad siger De til følgende påtegning under salgsdokumentet:

RAMSET

river rask op sin notisbog

DAG

»Salget står foreløbig hen. Men jeg overdrager Ole Ramset at styre ejendommen med en ejers ret i tre år under iagttagelse av det vilkår, som står i salgsdokumentet.«

Hvad siger De til det?

RAMSET

Jeg synes godt om det.

DAG

Vilkårene skal vi senere slå fast.

RAMSET

De gir sig selv. Vi halverer.

DAG

Gå så ind og føj det til.

Ramsset går

En flink fyr. — Men jeg liker ham ikke.
Ser op Du liker vel heller ikke mig nu?
Men du ser: jeg kan ikke. Jeg er for
skrøbelig til det, du kræver av mig.

Lad mig skynde mig opover igjen! Her
er jeg ikke mig selv.

RAMSET

viser sig i døren, Dag går derind

DAG

da han kommer ud, siger bagover:

Kom ikke her ind igjen.

Frem

Se så! En udvej så længe.

SYVENDE MØDE

BERTHE

udenfra, fortvilet

Far!

DAG

farer sammen

BERTHE
nærmere

Far!

styrter ind, våd, forfærdet

Hvad har du gjort Ragna? Hvad har du sagt til Ragna?

DAG

Jeg!

BERTHE

Hun har — tænk, i regnvejret, da der blir så slejpt mangededs i fjældet — hun har sat avsted opover Svarturen. Hun er alt højt, højt oppe.

Du har gjort hende kjed av at leve! Hvad har du sagt?

DAG

mer og mer forfærdet og angrebet

Jeg kan ikke huske, barn!

BERTHE

Å, du var så hård, da jeg kom ind til dig. I mere og mere gråd Vi står der borte, mor, Stener og allesammen, og ser på. For endda kan vi se hende. Hun hører os, det ser vi. Men hun må gå videre. Hun kan ikke vende. Hun finder ofte ikke fodfæste, hun prøver og prøver. Det er ikke til at holde ud.

DAG
som sidder i stolen
Å, barn, sig ikke mere!

BERTHE
Du skulde set mor! Det er, som hjertet vil springe itu. Jeg måtte hjem og si dig det. For dette er jo næsten som med Fredrik, den uvejrnsnatten han satte avsted og blev.

DAG
værgende for sig med hænderne, da hun begyndte med Fredrik
Nej —! Ånej —!

BERTHE
Du var for streng imod ham, selv om han fejlet.

DAG
Ja, ja!

BERTHE
Alting drives til det ytterste! A, de fjeldene er farlige! De er for store for os.

DAG
fortvilet
Hvor skal jeg da hen?

BERTHE
Du? Sammen med folk. Sammen med os.

DAG

Men det kan jeg jo ikke, barn!

BERTHE

Ja, da skulde du ikke blande dig i det hernede mellem os.

DAG

Å, sig ikke mere, Berthe! Og gå ikke fra mig! Jeg tør ikke være alene.

BERTHE

Jeg må til mor. Hun bad for dig, mor. Men jeg måtte hjem og si dig det.

Går

DAG

Min gud, du ved det: hænder der også hende noget, så er det forbi med mig.

OTTENDE MØDE

STENER

høres udenfra rope, hårdt, men fjærnt

Han er inde?

DAG

farer op, ser sig om, iler ind i næste rum, lukker vinduerne, lukker døren til inderste rum, så der blir helt mørkt. Blir selv derinde

STENER

stormer ind, våd, opreven og uden hat, i stort oprør.
Stanser

Hvor er han? Ser indover Der er aldeles
mørkt? Iler derhen, stanser på tærskelen, stirrer ind
Er du her?

DAG
indenfra

Ja.

STENER
hårdt

Du har gjemt dig nu?

DAG
kommer

Er der hændt noget? Så skynd dig, sig
mig det!

STENER
ved at se sin far veg han ærbødig

DAG
Du tier?! Sig det heller! Med én gang!

STENER
mildt

Jeg har ingenting at si dig, far.

DAG
av al inderlighedens magt
Altså dog ikke det! Å, gud ske lov og
tak! —

Hjælp mig hen til stolen der! Nej . . .
 hent mig heller flakonen! Jeg tror, . . .
 jeg kvæles.

STENER

henter den fra bordet

DAG

ånder til den

Så! — Det går lidt over. — Nu videre!
 De kommer til stolen. Undervejs og ved stolen, som
 han holder i: Jeg trodde, jeg havde oplevet
 det værste. Nej! Han sætter sig Gå ikke fra
 mig, Stener!

STENER

Jeg vil prøve, om jeg kan hjælpe hende,
 far.

DAG

Hvorledes? — Nå op til Killingstolen?
 Vente der, — om hun skulde —?

STENER

nikker bifald

DAG

Du kan ikke holde mod! Du styrter
 ned med!

STENER

Det er det eneste, som kan forsøges.

DAG

Så blir I to! —

STENER
trykker sin fars hånd og går

DAG
roper
Å, lad mig få dø, før dette hænder!
Men tag først min skyld fra mig!

NIENDE MØDE

FRU DAG
kommer medtat og våd

DAG
farer sammen
Sig det! Sig det straks!

FRU DAG
Det værste, mener du?

DAG
Ja —?

FRU DAG
Hun er endnu ikke ved det værste. Men
der er to værste, de sige. Nu er hun
straks ved det første.

DAG
I ser hende!

FRU DAG

Ja. Men hun er snart i den tåge.
Du har stængt? Så kan vi jo ikke høre.

DAG

Her nede blir jeg bare elendighed og
fejghed.

FRU DAG

Vi må åbne og høre. Vi må tage, hvad
som gomme.

Går mod det indre rum

DAG

vender sig efter hende

Du blir her?

FRU DAG

Jeg blive hos dig.

DAG

brister i gråd

FRU DAG

åbner vinduerne i det næste rum og døren til det in-
derste. Går så did ind og drar portiérerne tilside i
fonden. Derved ser vi to glasdøre, som fører ud til en
have. Dem åbner hun. Stærk fossedur høres, vårlig
luft strømmer ind. Mellem havetrær ser vi længer borte
et kystlandskab ved foden av høje fjæld. Vi ser også en
del av fjorden. Det hele fjærnere; ti lige ved gården
er en bugt, og der ser vi intet

DAG
 stille

Min gud, min gud, hvad vil du med mig?

FRU DAG
 kommer

Så min ven, nu gan vi høre fra dem.
 Og nu er det vi to.

Brister i gråd.

DAG
 rejser sig, går mod hende

Sig mig du, hvis du ved det, — hvad har jeg gjort? Jeg ved det ikke.

FRU DAG

Du kjende ikke den ungdom. Du 'ar den glemt.

DAG

Hvad mener du? Sig mig det!

FRU DAG

De handle ud af *exubérance*, — hvad sige vi?

DAG

Overflod.

FRU DAG

De handle ud av overflod. Derfor må vi tage os iagt.

DAG
Kjære, kjære, de handler mod lov, i
oprør.

FRU DAG
Ja! — Derfor må vi tage os iagt.

EN MANDSRØST
som høres ude fra sjøen til højre
Nu er hun der!

DE TO
farer sammen, holder i hverandre

Stilhed

DAG
hvisker
Hvad sa han?

FRU DAG
Han sagde —

DAG
Jeg hørte det! Sig det ikke igjen!

FRU DAG
Min ven!
De falder i hverandres arme

BERTHE
fjærnt udefra ved bugten til venstre, sætter i et sking-
rende skrig

DE TO
synker i knæ, holder hverandres hænder

Stilhed

STENER
høres rope endnu fjærnere og længer oppe fra til venstre
Hun holder fast.

Tæppet

FJERDE HANDLING

Oppe på sæteren samme dag

En bjælkestue i oljefarve. Uden anden udsmykning end jagttrofæer. Træstoler om et svært, tungt bord i midten. Når nogen skal sætte sig, tar de en stol frem derfra. Undtagelse gjør en enkel, men høj lænestol med fast skammel og magelig lange sidearme, frem til venstre (f. t.). På begge sider af taget og helt opunder det ligger vinduerne, korte, men meget brede og med små ruder. Næsten alt deroppe er vinduer. Under disse vinduer udvider bjælkestuen sig med en sidebygning til hver side. I disse sidebygninger er soverummene; tre i hver. Dørene, som fører ud til dem, er nu lukkede, så nær som de to øverste til venstre. I fonden en svær pejs, på den brænder en lystig ild

FØRSTE MØDE

BERTHE

står og lytter ved døren ind til nederste soverum til højre. Endelig våger hun sig til at åbne døren på gløt. Ser ind længe. Da høres udenfra en dump, lang lyd af hjul over fast, våd jord. Hun lukker forsigtig og iler ud til venstre for pejsen. Døren blir stående oppe efter hende. Vi ser ind i en forstue med kister, rejseklær. Dør ud derfra igjen og syn på en nøgen sætervold med stabur

BERTHE
ind med sin mor

FRU DAG
har på en dyvåd regnkappe med hætte over. Under
regnkåben har hun en vårkåbe
Her er koldt på fjældet.

BERTHE
taler begge dæmpet
Stener har lagt dygtig på pejsen. — Gud,
som den regnkåben er våd! Jeg bærer den
ud i køkkenet.
ud med den ad døren til højre. Straks ind igjen

FRU DAG
tar imens av sig vårkåben, som hun har under, og hættten
og hanskerne
Det hænger vi i forstuen.

BERTHE
går ud med det af døren til venstre for pejsen

FRU DAG
peger på midterste døren til højre
Er det der?

BERTHE
peger på nederste dør til højre
Nej, det er der!

FRU DAG
langsomt mod døren
Oh, toi coeurriche, qui m'as fait infiniment

*de peine — maintenant ton exubérance a sauvé
notre famille et m'a donné la plus belle joie
de ma vie.*

gråter

BERTHE

Sæt dig, mor!

FRU DAG

Jeg har siddet den lange vej hidop. Hvor
blev av Stener?

BERTHE

Stener hugger småved. Han vil lage
kaffe; han har telefoneret ned efter.

Da jeg kom op, havde han stelt Ragna.
Fåt hende i seng. Forbundet hende.

FRU DAG

forskrækket

Forbundet?

BERTHE

Hendes hænder. Hun ligger nu med et
par gamle hansker på.

FRU DAG

begeistret

Og din 'arald!

BERTHE

stolt

Ja, hvad siger du?

FRU DAG
breder armene ud
Jeg gratulere dig med 'am!

BERTHE
omslutter moren
Det var derfor, han kom over idag. Han
vilde gå fjældet i regnvejr! Det har ingen
gjort før.

FRU DAG
Hvordan fik han øje på Ragna?

BERTHE
Han havde netop hvilet sig ud, gik frem
på fjældet for at gå ned igjen.

FRU DAG
forfærdet
Gå ned igjen?

BERTHE
Gå ned igjen! Det havde heller ingen
gjort!

FRU DAG
Men det er vanvid!

BERTHE
Jeg hader det! Han har lovet mig ikke
at gjøre det.

FRU DAG
Téméraire! Inutile!
Bj. Bjørnson: Daglannet.

BERTHE

Ja, ja! Han har lovet mig at la være. Han kom frem på fjældet igjen. Han havde et taug om livet for det første stykkes skyld.

FRU DAG

Og så?

BERTHE

Fik han øje på Ragna! Netop i det siste og værste stykke!

FRU DAG

Hun skulde frelses, Berthe!

BERTHE

Så ræd har han ikke været før, sa han. Du kan tro, han da ikke var sen!

FRU DAG

Den kjække gut! Hvad sagde du til ham, Berthe?

BERTHE

Jeg ved ikke. Jeg tror ikke, jeg sa noget. Jeg bare kastet mig om halsen på ham.

lægger sig ind til moren og brister i gråd

FRU DAG

Berthe, Berthe! *Les délices de ma vie!*

BERTHE

Det er så dumt at gråte, nu alt er godt
igjen. Men jeg har næsten ikke gjort andet.
 moren tar hende atter ind til sig

FRU DAG
 stille bevæget

Jeg har ikke været så glad i min
ganske tid.

BERTHE

Men det er jo, som glæde og sorg er det
samme.

ANDET MØDE

STENER

kommer ind med et fang med ved, som han lægger
varsomt ned foran pejsen. Siger i det samme sagte:

Nu har jeg gjort op varme. Snart kommer
kaffe. Jeg har telefoneret efter lidt mad
også. Vi kan ikke rejse herfra for det
første.

FRU DAG

Hvad er det, Stener?

STENER

Hun er svært medtat. Hun havde slet
ingen øvelse for sligt. Så har hun oprevne
hænder. Lidt plaster havde jeg hos mig.

Forbandt, så godt jeg kunde, med mit våde
lommelærklæde. Luften her er jo så ren.
Smiler Hun ligger med hansker på. Det
ser så snodigt ud.

FRU DAG

Kan jeg ikke se?

STENER

Jo! Går hen på tærne, åbner døren på gløt Hun
sover endnu. Da kan smerterne i hænderne
ikke være så slemme endda.
gir plads for moren

FRU DAG

ser ind

Comme un enfant. Un enfant sauvé!
Tu aimes la vie et la vie t'aime.

kommer frem efter at ha lukket

Men hun har vondt i de ben?

STENER

Hun har draget dem opunder sig?

FRU DAG

nikker

Ja.

STENER

Ikke andet at vente, mor. Det vil vare
en stund. Husk, hun havde ingen øvelse,
da hun tog på dette. Alle vi andre øver
os længe.

FRU DAG
for sig

Comme Ragna est téméraire!

BERTHE

sidder ved bordet med hodet i sin hånd

Fra idag tror jeg, at far har havt mere
ret, end vi har forstået.

FRU DAG
i fryd

Berthe!

BERTHE

Ja, det siger jeg.

STENER
ser på dem

Hvor besynderlige I fruentimmer er!
Går. Stanser, da den samme dumpe lyd af vognhjul i
fast, våd jord høres

Der kommer nogen.

BERTHE
springer op

Det er far!

ALLE
samler sig og ser ud ad de to øverste døre tilvenstre

FRU DAG
iler ud

Det er far!

BERTHE
iler ud med

Ja!

STENER
glad
Javisst er det far!
efter de andre

TREDJE MØDE

Først tom scene. Udenfra ikke en lyd. Så Berthe ind i forstuen og ser sig tilbage. Så Dag efter i sydvest og fodsid regnkappe

BERTHE
ind i stuen. Da hun ser faren stanse i forstuen, siger hun
Vil du ikke komme herind og ta av dig?
Her er ild?

DAG
svarer ikke, begynder at ta av sig i forstuen

FRU DAG
kommer ind i forstuen med noget, hun bærer
Vil du ikke ta av dig derinde? Foran
den ild?

DAG
vedblir at ta av sig derude

FRU DAG
bag ham

Har du det ikke godt?

DAG
med kraftig røst

Jeg føler mig meget bedre heroppe.

FRU DAG og BERTHE
ser på hverandre og på ham. Stilhed

DAG
kommer ind

Var ikke luften saa fugtig, følte jeg mig
helt vel heroppe.

STENER
kommer ind med en dug, som han begynder at brede
ud på bordet foran ilden. Men den samtale som netop
begynder, stanser ham

FRU DAG
forundret

Er du ikke glad?

DAG
som går frem og tilbage

Jo!

BERTHE
Noget så stort, som nu har hændt os.

DAG

Det har du ret i, barn. — Har du husket
at takke gud for det?

BERTHE

bøjer hodet

DAG

stort, inderligt

Jeg har husket det. For mig er dette,
som kom han selv tilstede. Da vi alle-
sammen havde tabt hodet.

STENER

siger dæmpet

Jeg ber dig tale sagte.

DAG

dæmpet

Hun sover?

FRU DAG OG BERTHE

Ja.

DAG

Hvor sover hun?

BERTHE

peger

Der!

DAG

som før, men dæmpet

Det kjære barn! En sådan dumdristighed, et sådant oprør, — ligefuldt kom *han* selv og bar hende op! Da må hun være ham kjær! Inderlig kjær! Da har han bestemt hende for noget.

FRU DAG

Ved du, hvad for mig er det store her?

DAG

Nej, min ven?

FRU DAG

At nu 'ar Ragna gjort ende på vor strid. Ikke sandt?

DAG

livlig

Ja, det håber jeg! Det er intet, jeg inderligere ønsker!

FRU DAG

Det var derfor hun blev frelst, skal du se!

DAG

Ja, gud give det! Jeg tror det! For at gi os denne store lære! Jeg har nu fåt den styrket én gang til. Netop som jeg skulde sætte mig i vognen.

FRU DAG
glad, dæmpet

Gaa du 'øre, Stener?

BERTHE

Å, Stener?

STENER

Hvad er det for en lære, far?

DAG
ser på ham

Kan du endda spørge?

Jeg tilstår ellers, at også for mig blev det uklart dernede. Men nu? Nu skinner det da med en klarhed, ingen har anet, ingen kan stå mod! Det er godt, de gamle beholder bestemmelsen. Vi ser, hvordan de unge kan bære sig ad.

STENER

Ja, eksemplet er slemt.

DAG

Ikke sandt? De unge kan sætte alt overstyr på et indfald, en lidenskab!

STENER

Hvem får ungdommen til at bære sig sådan ad?

FRU DAG

Stener!

BERTHE
samtidig

Men Stener dog!

DAG

Du kan lige godt med én gang si, at de gamle er skyld i alt oprør i verden.

STENER

Det mener jeg også.

DAG
stærkt

Nej, her hører alting op!

BERTHE

Hys, hys!

FRU DAG

Tale sagte! Indtrængende til Dag Men også du var mod din far, da du var ung.

DAG
på samme måde til hende

Hvor ofte skal jeg dog si dig, Félicie, at det er dette, som har git mig indsigt? Intet har jeg angret så dybt. Og straffen har jeg fåt. Der er en guds lov i alt dette. Den må respekteres; ellers går det galt.

FRU DAG

Mais alors, que voulez-vous?

DAG

Det modsatte af oprør: Lydighed! Det er dagens lære. — Kunde vi endnu tvile, så fik vi den da gjentat og styrket! Idet samme jeg satte mig i vognen . . .

STENER

kommer

Hvad da?

DAG

De har ikke telefoneret det op?

ALLE

Nej.

DAG

Så stor er forstyrrelsen dernede endnu. Han, som kom Ragna til hjælp, sorenskriverens søn, han skulde være endnu grommere i sit overmod, som havde han ingen far og ingen mor. Han skulde gøre det, som endnu ingen anden havde gjort: at gå fjældet nerover igjen. Så styrtet han.

BERTHE

gir et skrig

FRU DAG

iler til

DAG

Hvad er *det*? — —

BERTHE
kommer sig

Nej, mor, det er ingenting. Jeg vil bare høre — jeg må bare få vide . . .

RAGNA
indenfra

Berthe!

BERTHE
svarer

Ja! Vil ile ind, vender Jeg må først få svar!

FRU DAG

Il est mort?

DAG

Nej, han lever. Der lå netop en båd. Men da han blev tat op i den . . .

RAGNA
indenfra

Berthe!

BERTHE

Ja!

RAGNA
indenfra

Hvad er det?

BERTHE

Jeg tør ikke høre det!
iler ind til hende

FRU DAG

går efter did ind. Døren lukkes

DAG

Her er nok atter skét noget, som jeg er
holdt udenfor.

til Stener

Har *du* vidst noget om, at Berthe og
han, — ja, at de —? Hvad?

STENER

Ikke spor?

DAG

Det var da endda vel.

STENER

Kom han svært til skade?

DAG

Naturligvis. Han ligger nu nede hos os.

STENER

Det er synd. Det er en kjæk gut.

DAG

Hvad synes du om det, han har gjort?

STENER

At det er en guttestreg.

DAG

Intet videre? Du ser intet i, at det skede netop nu?

STENER

Nej. — Men enhver kan jo lægge sit ind i det.

DAG
om lidt

Ånej. Jeg tog atter fejl. Dig overbeviser intet.

Men om du ikke kan se en synlig ledelse, du må da ane en usynlig i erfaringen? I de gamles erfaring?

STENER

Naturligvis.

Men for at gå lige på sagen: hvordan har du erfaret, at det ikke vil gå med et stort fabrik-anlæg i Daglans-fossen?

DAG

Av alt, som sker omkring os. I hele Europa. Hvordan det så går, — jo mere vi får av den sort, jo ulykkeligere og uenigere blir menneskene. De går under i misundelse, i had, i begjær.

STENER

Her er noget rent nyt. Noget, som endnu ikke har fundet sin form. Det syder og koger

DAG
avbrydende

Men menneskenes mål, Stener! Det er da ikke penger. Det er da ikke at **gjøre** menneskene til maskin-dele for at skaffe mere penger. Gud fader bevare os!

STENER

Du kan intet så forfærdeligt si om det, som jeg ikke er enig i.

DAG

Virkelig!

STENER

Men så er vel du også enig med mig i, at for at bli menneske må en nå et visst velvære.

DAG

Kjære, det har de jo her! Allesammen! Derfor har jeg jo sørget.

STENER

Det ser jeg. Men om tusen til fik det? Om det blev alment?

DAG

Du tror på muligheden av alment velvære?!

STENER

Av hele min sjæl! Her er min tro. Her sætter jeg alt mit ind! Så ufuldkomment det endnu ser ud, — jeg tror, vi er på vejen til almenere velvære.

DAG

ivrig

Hvorav tror du det?

STENER

Av det jeg har set der, jeg kommer fra. Der har også jeg forsøgt mig. Jeg har ledet et stort arbejde. Jeg tør si, jeg har gjort en stor arbejds-stok medinteresseret og tilfreds.

DAG

Det har du?

STENER

Det har jeg. På tale om erfaring, synes jeg nok, at det bør tas med.

DAG

efter lidt

De blir længe derinde.

STENER

Vil du ikke gå ind til Ragna, far?

DAG

Så inderlig gjerne! — Men jeg så, de lukket døren efter sig.

STENER

Bryd dig ikke om det!

Døren åbnes

BERTHE

kommer forgrædt ud. Hun lukker døren bag sig. Går så frem mod faren

Du, far?

DAG

Ja, mit barn?

BERTHE

undselig

Kan jeg ikke få låne hesten og vognen din, far?

DAG

Det skal du Berthe, mit søde barn?

BERTHE

om halsen på ham. Går så ud i forstuen, der hun tar på sig rejsetøj, hjulpet af Stener

DAG
 som har gåt urolig opover, siger ind mod forstuen
 Det gjælder ikke livet, lille Berthe. Han
 har bare fåt sig en ordenlig lære.

BERTHE
 Ja, den trængte han visst til.

DAG
 forundret længer opover
 Siger du det?

BERTHE
 bestandig optat af at klæ sig, hjulpet af Stener
 Ja. — Jeg er enig med dig, jeg, far.

DAG
 Er du?!

BERTHE
 gående
 Mor også. Farvel!
 Ud. Stener er allerede ude

DAG
 ud
 Farvel, kjære Berthe! Frem Så nogen er
 enig med mig? — Dog vel ikke i det store?
 ser op Nu må du være hos mig! Alting står
 ikke så klart for mig, som når jeg er alene
 med dig.

FRU DAG

ind fra Ragnas rum, lukker døren efter sig
Nu komme 'un straks.

DAG

forbauset

Ragna? — Står hun op!

FRU DAG

Hun *er* klædt på.

DAG

Skal hun ikke heller ligge? Skal jeg ikke heller gå ind til hende? Et øjeblik. Så sover hun videre? Hun må være forfærdelig medtat. Det forstår jeg best.

FRU DAG

Nej, hun vil op. Hun vil op til dig. — Hvor er Berthe?

DAG

Hun fik min vogn for at rejse ned med.

FRU DAG

glad

C'est bien toi! Faites en autant à Ragna!

RAGNA

indenfra

Mor!

FRU DAG
forskrækkes. Siger på vejen ind til hende
Hun kan ikke bruge sine hænder! Jeg
glemme det!

Ind til Ragna

STENER
kommer ind igjen, men fra kjøkkenet

DAG
Kan Ragna ikke bruge sine hænder?

STENER
Nej, hun har revet dem op.

DAG
Naturligvis! At jeg ikke tænkte mig det.
Stakkars pige. — Har du gjort noget ved
det?

STENER
Ja, så godt jeg kunde.

DAG
Ellers bærer jeg som gammel jæger be-
standig hos mig . . .
tar ilsomt tegnebogen op

STENER
Der er hun sandelig!
Dag gjemmer bogen igjen

FJERDE MØDE

RAGNA
kommer ind. Håret er udslået. Hansker på hænderne

DAG
kommer mod hende med åben favn
At vi nu har dig! Ragna!
han omslutter hende længe og tørrer øjnene, da han
slipper

FRU DAG
bevæges

STENER
tar og fører Ragna til den store stol

DAG
kommer
Du skulde ikke ha stået op. Du har ikke
mange kræfter nu.

RAGNA
ryster på hodet

DAG
Har du smerter?

RAGNA
lægger sig bagover
Især i hænderne. Svært.

DAG
kjerligt

Ikke noget, vi kan hjælpe dig med? Noget du vil ha?

RAGNA
ryster på hodet. Ser på Stener

Jo, kaffe.

STENER

Det tænkte jeg at gi dig. Far havde med. Men det har desværre sluknet for mig derude.

RAGNA

Over i Amerika tænkte jeg ofte på sæteren, — og altid kaffe på sæteren.

STENER

Du skal få!

går

RAGNA

Sæt dig hos mig, far!

DAG

Ja, ja!

tar en stol, sætter sig

RAGNA

Du har vel meget at si mig?

DAG

Nej.

RAGNA

ser taknemlig på ham. Sidder lidt, blir meget alvorlig
Nu skal du høre —!

DAG

Å nej, Ragna, vi taler ikke om noget nu!

RAGNA

ser på ham, siger

Det er ikke det, du tænker. — — —

Da jeg stod deroppe midt i fjældet, det
begyndte at bli vanskelig for mig, jeg
gled — —, jeg skjøjte, jeg havde tat for
meget på mig, — — jeg trodde, det måtte
gå galt —

DAG

— Der skal gå så lang øvelse foran,
kjære! —

RAGNA

— da — da sænket sig noget over mig,
noget låddent, gråt.

DAG

Du var kommet op i regntågen, barn!

RAGNA

Den hang sig på mig. Den var tung.
Den vilde nedover med mig.

DAG
for sig

Å — hå!

RAGNA

Jeg måtte passe mig. Jeg holdt på ikke at sanse.

DAG

Netop.

Han tørrer sin pande

RAGNA

Akkurat som den begyndte en lang, ond kamp med mig. Jeg vilde holde fast, og den vilde ha mig løs. Åh —!

DAG
bønligt

Ikke mere!

RAGNA

Jo — for da var det, jeg tænkte på dig.

DAG
frygtsomt

På mig, Ragna?

RAGNA

Slipper jeg nu, så blir det far, som blir mest ulykkelig.

DAG

Å, min gud!

RAGNA

Tydeligt, klart tænkte jeg: far blir mest ulykkelig. — — Så havde jeg kraft igjen. Og gik på.

DAG

Tak!
Men ikke mere!

RAGNA

Jo, det vigtigste.
Jeg kom did, det blir så *flat*.

DAG

Flat? Å, glat mener du. Der det store flaket har gåt av?

RAGNA

Ja.

DAG

Der er ikke tag at få for hånden. Du har bare en smal kant at gå efter.

RAGNA

Ja. Der er det vanskelig!

DAG

Du må gå på siden og bare stø' med hånden.

RAGNA

Ja. — Og derfra var så langt, langt ned!

Jeg syntes, jeg hørte dem dernede fra. Da var det atter — —

DAG
ræd

— — som sansen vilde gå fra dig —?

RAGNA

Fjældet gled unda. Jeg havde ikke længer noget at stø' mig til. Jeg gik i luften ...

DAG

Å, du, min gud!

RAGNA

Men jeg gik. For der kom nogen imod, som ikke vilde. Og det hjalp. Det stødde. Jeg måtte ikke slippe frem. Men jeg trængte frem. Et steg til. Så måtte jeg ikke videre. Men jeg gik videre. Endnu ét steg til; den, som var imod, måtte gi mig det! Så et til. Og atter ét. Det nytted ikke at nægte mig det; jeg vilde op. Sådan hele vejen, far, til jeg var forbi flaket.

Så bar det bent opover igjen. Men der stod han mod mig, der også! Men nu var jeg blet så stærk, nu. For jeg syntes, jeg gik for noget. Jeg gik for sejer. Der var lysning inde i mig.

Så, da jeg kom til det vanskeligste, da var det ikke mere vanskeligt. Da kom der

et taug ned til mig. Det tog jeg. Tog det med mine såre hænder og holdt. Jeg blev løftet, mens jeg gik på, snart med knærne, snart med fødderne. Så var jeg oppe. Men da ved jeg heller ikke mere.

Jeg lå i en seng. Jeg havde ondt i hænderne og i benene. Men jeg var på vor sæter igjen!

Far, var ikke det et stort eventyr?

FRU DAG

har siddet bag dem ved bordet. Hun gråter nu, så de hører det og vender sig. Da rejser hun sig stille og går

DAG

højtidelig

Mit barn! Min Ragna! Hvad var det, du vilde vinde? Hvad var det, du gik for?

RAGNA

Nej, far, det ved ikke jeg.

DAG

Men jeg ved det! Rejser sig Sejer sa du? roper Stener! — Går, ser op Nu forstår jeg! Nu forstår jeg! roper Stener!

STENER

fra køkkenet med kaffekopper, som han sætter fra sig på bordet

FRU DAG
kommer efter

DAG
går hen til Ragna igjen
Det var freden, du vilde vinde, mit barn.
Du gik for den. Freden mellem os.
Knæler, omfavner hendes liv, brister i gråd
Jeg vil ha fred med mine barn.

RAGNA
lægger hodet bagover stolryggen og udstøder et langt
Åh —!

DAG
rejser sig
Du Stener, vi skal mødes. Som du vil
det. Du kjøber Daglannet for fuld pris.
Og indretter fremtiden der. Som du ser
den. Men jeg gjør av pengene et legat.
Det skal arbejde for det, jeg tror på og
elsker.

STENER
Går mod ham. Tar hans hånd, mens de ser ind i hver-
andres åsyn. Falder så i hverandres arme

RAGNA
Stener!
Stener kommer
Jeg skal styre for dig.

STENER
Det har jeg hele tiden tænkt.

DAG OG FRU DAG
har samtidig mødtes .

FRU DAG
frem til Ragna
Nu skal vi helde på den café, Ragna!

RAGNA
Ja, kaffe!

I det samme høres atter dump lyd av vognhjul i våd,
men fast jord

STENER
Hvem kan det være?
Går opover og ser ud

FRU DAG
som nu står ved kjøkkendøren
Det er en mand.

STENER
for sig
Er det ikke Ramset?
Går ud til venstre

DAG
som intet har ænset
Hvorfor går Stener?

FRU DAG
Her gomme nogen?

DAG

Nu? Her?

FRU DAG

Jeg tror virkelig, det er hr. Ramset.

DAG

Hvad vil han her? Det fremmede menneske?

FRU DAG

Han tror vel, han skal hjælpe os.

RAGNA

Med at drikke kaffe?

DAG

Jeg synes ikke om ham.

Stanser, gir et udbrud

FRU DAG

i højeste forbauselse

Qu'est-ce que c'est?

DAG

Å, jeg dåre!

RAGNA

vender hodet, anende

Far —?

DAG

At jeg kunde glemme det!

RAGNA
 rejser sig halvt på fodskammelen
 Du har da vel ikke — ?

DAG
 Jeg har overdraget ham at styre Dag-
 lannet med en ejers ret i tre år.

FRU DAG
 For at 'indre — ?

DAG
 vinker utålmodig av med hånden

RAGNA
 lar sig glide ned i stolen igjen, overgit

DAG
 Det er bare nogen timer siden. Men så
 meget er hændt, at jeg ikke mere husket
 det. At jeg ikke mere fatter det.

FRU DAG
 De unge er nok ikke alene om at handle
 ud av lidenskab.

STENER
 kommer

RAMSET
 ses bag ham i forstuen, der han blir for at hænge regn-
 tøjet af. Han er klædt med omhu

FEMTE MØDE

STENER

Det er Ramset, far. Han siger, han må tale med dig.

Man hører, han ved hvorom

DAG

Og jeg med ham.

Stilhed

RAMSET

kommer ind, bøjer sig

Jeg skal hilse fra alle på gården og sige, at de alle er så inderlig glad. Jeg for min del måtte rejse op.

Ophold

DAG

Ja, Ramset, nu har jeg solgt Daglannet til min søn.

RAMSET

ser på ham og på de andre

DAG

Har De ikke forstået det?

RAMSET

J—o, bevars!

DAG

Så vor overenskomst må gå om igjen. Jeg var ikke helt mig selv, da jeg gjorde den. Jeg må derfor be' Dem om undskyldning.

FRU DAG

Vi bede Dem alle om undskyldning, hr. Ramset.

RAMSET
svarer ikke

STENER

Hvad svarer De?

RAMSET
langt om længe

Ja—a. Det er en meget delikat sag.

DAG
utålmodig

Hvordan det?

RAMSET
Ja—a. — — Jeg ser, Mrs. Andersen smiler.
Frøkenen, vilde jeg si.
Smiler selv

RAGNA

Jeg? Nej.

RAMSET

Så tog jeg fejl.

DAG

Hvad blir det til?

RAMSET

Det er ikke godt at si. Sagen er av delikat natur.

RAGNA

smiler nu

De vil visst helst afgjøre den med mig?

RAMSET

ivrig

Det var just, hvad jeg vilde be' om!

DAG

utålmodig og forundret

Hvad skal det si?

FRU DAG

De kjender hverandre. Fra Amerika.

DAG

mumler for sig

Hun kjender den fyren?

RAGNA

Han vil høre mit råd, far.

RAMSET

glad

Sådan er det.

RAGNA
med lune

I får gå da!

DAG

Vi skal gå?

RAGNA

Til kaffeen. Ude i køkkenet.

FRU DAG

Det gjøre vi! Gom!
Tar Dag under armen

DAG

til fru Dag

Det er dog højest forunderligt.

FRU DAG

I Amerika, ved du, der er meget, så
meget anderledes. — Gom!
De går

STENER

kommer frem til Ragna, bøjer sig over hende og ser
hende ind i øjnene

RAGNA

Jeg er for svag til det, mener du? Stener
nikker bifald Ånej!

STENER

Kunde ikke jeg få gjøre det?

RAGNA

Det er visst bare jeg, som kan. — Tak, Stener!

STENER

går efter de andre

SJETTE MØDE

RAMSET

De hjalp mig også denne gangen, De. — Ja, jeg må si, nu vi er alene, at da jeg hørte dette, at De var i livsfare oppe i fjældet . . . Da var det, som en havde stunget mig med en kniv.

RAGNA

som vil ha ham bort fra det sentimentale

Hvordan kjendes det?

RAMSET

svært forundret

Å — å bli stunget med en kniv? Nej, det ved jeg ikke. Men det må da være følt vondt.

RAGNA

En skal bare sige, hvad en ved, Mr. Ramsey.

RAMSET

Ja, ja. — Det kan være noget i det.

RAGNA

Det var overdragelsen da, Ramsey. —
Stener vil naturligvis ha ejendommen straks.

RAMSET

Jeg skjønner det.

RAGNA

Hvad kan De ha mod det?

RAMSET

Først havde Deres far solgt ejendommen
til mig.

RAGNA

som støder hodet mod stolryggen, vender det nu mod
Ramset

Havde han solgt den?

RAMSET

Ja, det havde han. For 300,000. Det
var jeg villig til at gi, skjønt det er den
dårligste handel, som er gjort på vestlandet.
Sæt, Deres bror vilde ta den igjen ved
odel? På takst? Da var jeg ruineret. Der
er én eneste vestlænding, som har været
så dum, og det er jeg.

RAGNA

smiler, ser på ham

For min skyld?

RAMSET
ildfuld, snar

· Det kom på mig som en inspiration! Om det havde gjældt livet, jeg kunde ikke ladt være. Deres far sa, han var ikke ved sin fulde forstand. Nej, jeg havde tabt min aldeles, det er sagen.

RAGNA
Altså begge to!
Ler stille

RAMSET
ler også
Men så kan De forstå, hvad jeg tabte, da den handelen gik overstyr.

RAGNA
Den var jo så dårlig?

RAMSET
For gården gav jeg meget for meget.

RAGNA
stille leende
Men ikke for udsigten?

RAMSET
Ikke for udsigten! — Å, Mrs. Andersson!
Pinedød, frøken!

En duft af kaffe trænger ind

RAGNA

Å, jeg kjender kaffe! Nu er jeg hjemme!
På sæteren igjen — med kaffe!

RAMSET

De vilde svare —?

RAGNA

venter lidt

Jeg har været langt borte. Oppe i mangt.
Har måttet ta fat i meget grovt.
Men skal jeg engang gifte mig, så må
det være med en fin mand.

RAMSET

ser flygtig ned over sig

RAGNA

siger mildt

Med en fin natur. Ikke en, som vil
kjøbe mig.

RAMSET

står målløs og ubevægelig

RAGNA

Kom nu med papiret!

RAMSET

Med overdragelsesdokumentet?

RAGNA

Ja. De er en klog mand. Når De hverken fik gården eller udsigten, hvad vil De så egentlig med overdragelsen på tre år?

RAMSET

Den er underskrevet.

RAGNA

Ja, hvad gjør det?

RAMSET

Hvad det gjør? Tar dokumentet op *Det* står juridisk fast. Og skal både handelen og overdragelsen gå om, så må jeg dog ha vederlag. Det kan ingen forstandig mand fortænke mig i.

RAGNA

uden at se på ham

Det byr mig imod at minde Dem om det. De burde ha husket det av Dem selv. — Jeg gav Dem Deres dokument tilbage uden noget vederlag.

RAMSET

nitiendedele naivt

Gud bevare os, gud bevare os, der er da forskjell!

RAGNA

Hvad?

RAMSET
næsten barnslig

Vi handler ud av to aldeles forskellige principer, De og jeg.

RAGNA
ser på ham, dernæst bort fra ham
Nu skal De gå!

RAMSET
gjør i ytterste forbauselse et steg frem for at svare

RAGNA
rejsrer sig på fodskammelen
Ikke ét ord mere!

RAMSET
putter dokumentet i lommen, bøjer sig, går. Vi ser ham i forstuen ta sit tøj ned. Men vi ser også, at han er rasende

SYVENDE MØDE

RAGNA
lar sig glide langsomt ned i stolen, lægger hodet bagover og siger endelig halvt syngende:
Kom nu!

ALLE
kommer og med dem en stærk duft av kaffe

RAGNA
da de har kommet helt frem til hende, siger hun træt :
Han vil ikke.

FRU DAG, DAG
Han vil ikke?
De ser på hverandre

STENER
til Ragna
Så du dokumentet?

RAGNA
efter at ha fæstet øjnene på ham
Ja.

STENER
fort ud til venstre

RAGNA
træt
Hvor dejlig her lugter kaffe.

FRU DAG
Nu vente den på dig.

DAG
Men hvad er her at gøre?

RAGNA
langsomt, ligegyldigt
Han vil ha vederlag.

DAG

Ja, det er slige, som løber av med fordelene, når vi andre —

FRU DAG

Vi betale den vederlag! — Det skal jeg gjøre!

To vrede mandsrøster høres udenfra tale på én gang.
Men utydeligt

DAG OG FRU DAG

Hvad er det?

RAGNA

mat, liggende bagover

Å, det er bare vederlaget.

To vrede røster høres igjen

FRU DAG

Vederlag?

RAGNA

Nu slipper du at betale det, mor. Stener gjør det.

ALLE

i forventning

STENER

kommer rask ind, oprevet, hård, med et krøllet papir
i hånden

Her er dokumentet, far! Han fik det
for det, han skulde ha.

River papiret istykker og hiver det på ilden, som
blaffer op

DAG

til fru Dag

Akkurat som da jeg var ung!

FRU DAG

Og akkurat som du, når han blive
gammel.

DAG

med store øjne

Du tror —?!

FRU DAG

Mod de nye grav. — Ja!

DAG

stråler

RAGNA

slår i en latter. Den blir så underlig, at alle iler til

FRU DAG

Ragna!

RAGNA

Å, det er bare — ha, ha, ha, jeg ler
bare av, at her ingen tragedie blev av, ha,
ha, ha, ha!

Latteren varer, gjentar sig

DAG

forfærdet

Kom til dig selv, barn!

Alle de følgende repliker i stor hast

STENER

Den ytterste overanstrængelse!

Stiller sig bag hende

FRU DAG

på venstre side

Ragna! Nu er jo alting godt.

DAG

på højre side, stærkt

Ragna! Hold imod! Du sa selv, jeg
blir den ulykkeligste. Og det blir jeg!

RAGNA

svagt

Far!

Latteren går over til gråd

STENER

Nu går det over.

FRU DAG

som holder på hendes puls, efter lidt

Det går over.

DAG

Stener, tag og bær hende ind på sengen!

STENER

Ja.

FRU DAG

viger pladsen for ham

Men forsigtig!

STENER

bøjer sig over hende for at få tag

RAGNA

ligger bagover med lukkede øjne og mumler uden at
slå dem op

DAG

Hun siger noget?

STENER

som har sat sit ene knæ på fodskammelen

Hvad er det, Ragna? — Nu bærer jeg
dig ind på sengen?

RAGNA
uden at slå øjnene op
Men så får jeg ikke kaffe.

ALLE
leende
Du skal få kaffe.

Han løfter hende, idet tæppet falder

